

Mediální obraz tradiční rodiny: srovnání českého a amerického kontextu

Ivana Rosenkrancová

Bakalářská práce
2014

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

INSTITUT
MEZIOBOROVÝCH STUDIÍ BRNO

Univerzita Tomáše Bati
Institut mezioborových studií Brno
akademický rok: 2013/2014

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: Ivana ROSENKRANCOVÁ, DiS.
Osobní číslo: H118097
Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor: Sociální pedagogika

Téma práce: Mediální obraz tradiční rodiny – srovnání českého
a amerického kontextu

Zásady pro vypracování:

Zadané a zvolené téma bude zpracováno podle pokynů obsažených v materiálu IMS "Metodika psaní odborného textu a výzkum v sociálních vědách" (IMS 2009). Případně podle dalších materiálů, z nichž některé jsou obsaženy v literatuře připojené k tomuto studijnímu textu. Zejména bude dbáno na dodržování zásad publikační etiky a pravidel společenskovedního výzkumu. Průběžné výsledky práce budou pravidelně konzultovány s vedoucím bakalářské práce.

S vědomím těchto zásad a pravidel a po konzultaci s vedoucím bude práce zaměřena:

- na diskusi o společenské roli a životaschopnosti tradiční rodiny,
- na mediální témata, v jejichž kontextu se tato diskuse nejčastěji aktivuje,
- na spor o přípustnost různých veřejných politik zvýhodňujících určité formy rodiny před jinými.

Součástí práce bude kvalitativní výzkum, který bude proveden metodou diskurzivní analýzy textů vybraných autorů a článků z periodik.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

Gee, J. P. How to do discourse analysis: a toolkit. New York: Routledge, 2011.

Hunter, J. D. Culture wars the struggle to define America. New York: Basic Books, 1994.

Kraus, B., Poláčková V. Člověk – prostředí – výchova: k otázkám sociální pedagogiky.

Brno: Paido, 2001.

Matoušek, O. Rodina jako instituce a vztahová síť. Praha: Sociologické nakladatelství, 1993.

Možný, I. Rodina a společnost. Praha: Sociologické nakladatelství, 2008.

Nisbet, R. Politický konzervatismus: sen a realita. Voznice: LEDA, 2011.

Thomas, I. T. Culture wars and enduring American dilemmas. Ann Arbor: University of Michigan Press, c2010.

Další literatura bude obsažena v Projektu bakalářské práce a průběžně doplňována během práce na tomto textu.

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Michal Vavřík, Ph.D.

Katedra společenských věd

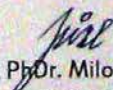
Datum zadání bakalářské práce:

11. listopadu 2013

Termín odevzdání bakalářské práce:

30. dubna 2014

V Brně dne 11. listopadu 2013

doc. PhDr. Miloslav Jůzl, Ph.D.

vedoucí ústavu

Mgr. Michal Vavřík, Ph.D.

vedoucí katedry

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

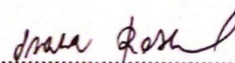
Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

IVANA ROSENKRANCOVÁ

Jméno, příjmení studenta

V Brně 23. 4. 2014

Podpis

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlédnutí veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu, k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpirá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělků jim dosažených v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlíží k výši výdělků dosažených školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zabývá srovnáním společenské role tradiční rodiny v České republice a ve Spojených státech amerických. Práce se věnuje aktuálním tématům, která jsou nejčastěji prezentována v konzervativních médiích; hlavním cílem je jejich analýza a srovnání. Teoretický rámec práce je zaměřen na principy konzervatismu a na konzervativní autory a instituce. Články jsou analyzovány pomocí diskursivní analýzy, která je užívána k analýze mediálních výpovědí.

Klíčová slova:

Rodina, diskursivní analýza, James Paul Gee, diskurz, média, konzervatismus, think-thank.

ABSTRACT

This bachelor thesis deals with a comparison of a social role of a traditional family in the Czech Republic and in the United States of America. The thesis is devoted to the actual topics, which are presented in the conservative media; the main goal of the thesis is their analysis and comparison. The theoretical frame of the thesis is focused on principles of the conservatism and on conservative authors and institutions. The articles are analysed using the qualitative method of critical discourse analysis, which is used for analyzing media statements.

Keywords:

Family, discourse analysis, James Paul Gee, discourse, media, conservatism, think-thank.

Ráda bych poděkoval panu Mgr. Michalu Vavříkovi, Ph. D. za metodickou pomoc, věcné připomínky a vstřícnost při konzultacích a vypracování bakalářské práce.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	8
I TEORETICKÁ ČÁST	9
1 DNEŠNÍ RODINA ČESKÁ A AMERICKÁ	10
1.1 RODINA	10
1.2 ČESKÁ RODINA	10
1.3 AMERICKÁ RODINA	11
2 KONZERVATISMUS	13
2.1 HLAVNÍ PRINCIPY A TÉMATA KONZERVATISMU	14
2.2 KONZERVATISMUS VE SPOJENÝCH STÁTECH AMERICKÝCH	15
2.3 VÝZNAMNÍ AMERIČTÍ PŘEDSTAVITELÉ KONZERVATISMU	16
2.4 KONZERVATISMUS V ČESKÉ REPUBLICE.....	18
2.5 VÝZNAMNÍ ČEŠTÍ PŘEDSTAVITELÉ KONZERVATISMU	19
3 KULTURNÍ VÁLKY	22
3.1 KULTURNÍ VÁLKY VE SPOJENÝCH STÁTECH AMERICKÝCH	22
3.1.1 Konkrétní případy kulturních válek ve Spojených státech amerických	22
3.2 KULTURNÍ VÁLKY V ČESKÉ REPUBLICE?.....	26
3.2.1 Exkurs – spor o Martina Putnu.....	27
3.2.2 Názorové rozpory mezi jednotlivými stranami sporu v kauze „Putna“	28
4 MÉDIA	30
II PRAKTICKÁ ČÁST	31
5 DISKURZ A DISKURZIVNÍ ANALÝZA	32
5.1 POJEM DISKURZ	32
5.2 DISKURZIVNÍ ANALÝZA	33
5.2.1 Metoda sedmi komponent podle J. P. Gee.....	34
6 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH ZDROJŮ A VÝZKUMNÉHO VZORKU	36
6.1 POLITICKÉ THINK TANKY.....	36
6.2 PRAMENY	38
7 ANALÝZA TEXTŮ Z ČESKÝCH ZDROJŮ	39
7.1 PŘIROZENÁ RODINA.....	39
7.2 SŇATKY OSOB STEJNÉHO POHLAVÍ	42
7.3 RODINNÁ POLITIKA	45
8 ANALÝZA TEXTŮ Z AMERICKÝCH ZDROJŮ	48
8.1 PŘIROZENÁ RODINA.....	48
8.2 SŇATKY OSOB STEJNÉHO POHLAVÍ	51
8.3 RODINNÁ POLITIKA	53
9 SROVNÁNÍ ČESKÉHO A AMERICKÉHO KONTEXTU	55
10 VLIV KONZERVATIVNÍHO DISKURZU NA SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKU	59
ZÁVĚR	61
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	63

ÚVOD

Hlavním tématem bakalářské práce je společenská role a životaschopnost tradiční rodiny v České republice a ve Spojených státech amerických. Na rodinu působí v dnešní době mnoho faktorů, v práci se budu soustředit pouze na jeden a to na schopnost ideálu reprodukovat se ve veřejném prostoru. V práci se pokusím o zmapování mediálního obrazu rodiny a zjištění, jak se tento obraz konstruuje.

Uvědomíme-li si, jak široký přesah má rodina do všech oblastí našeho života, můžou mít média vážné dopady na mezilidské vztahy, zásadně ovlivnit osobnost člověka a mít výrazný vliv i na jeho sociální okolí. Proto je důležité orientovat se v praktikách, kterými média ovlivňují naše vnímání světa kolem. Téma zaměřené na komparaci dvou mediálních obrazů rodiny jsem si vybrala zejména kvůli zájmu o názorovou pluralitu, která v médiích panuje.

Hlavním cílem práce je zjistit, jak vypadá diskuze o společenské roli a životaschopnosti tradiční rodiny. V práci se zaměřím hlavně na mediální témata, v jejichž kontextu se tato diskuze nejčastěji aktivuje a na spor o přípustnost různých veřejných politik zvýhodňujících určité formy rodiny před jinými. Práce přinese srovnání českého a amerického kontextu a pokusím se také o identifikaci podobností a odlišností v mediálním obraze české a americké rodiny. Dílčími cíli pak bude snaha o odкрытие latentních významů, kterými média ovlivňují pohled jedince na aktuální trendy v rodině a nalezení společného jazyka, dekodování skrytých významů a nalezení vztahů mezi jednotlivými texty.

První část práce bude teoretická, zaměřená na vymezení základních pojmů důležitých pro bakalářskou práci. Definuji v ní pojem „rodina“, vymežím pojem „konzervatismus“ v České republice a ve Spojených státech amerických a zaměřím se na problém kulturních válek. V další části práce představím diskurzivní analýzu podle Jamese Paula Gee a popíši jeho „metodu rozkrývání sedmi oblastí reality, které utváříme, kdykoliv užíváme jazyk“ (Gee, 2011, s. 88). Po vymezení výzkumného vzorku a zdrojů bude následovat praktická část práce zaměřená na samotné zkoumání textů, na jejich srovnání a analýzu. Práce bude obsahovat také kapitulu týkající se obrazů, které provází články zaměřené na rodinu. Kvalitativní výzkum bude zpracován metodou kritické diskurzivní analýzy. Analýza bude provedena studiem tištěných a elektronických periodik z českých a americkým konzervativních médií.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 DNEŠNÍ RODINA ČESKÁ A AMERICKÁ

1.1 Rodina

„Rodina si v české populaci stále a dlouhodobě zachovává vysokou hodnotu. V běžném povědomí dnešního člověka vystupuje rodina jako společně žijící malá skupina lidí spojená s pokrevními svazky a úzkými citovými vazbami“ (Kraus, 2001, s. 78).

Česká i americká rodina představuje spojení dvou lidí, kteří utvářejí zázemí a pečují o biologické potomstvo. Tato tradiční nukleární rodina se příčinou změn ve společnosti stává méně častou, v průběhu posledních desetiletí se objevily nové typy rodin, jejichž podíl v současné době stále vzrůstá. V důsledku společenských změn narostl počet rozvedených párů, svobodných a nezletilých matek, registrovaných partnerů a v posledních letech výrazně stoupá i počet adopcí. Rodina, přesto že se tak často hovoří o její krizi v dnešní postindustriální společnosti, má svoje pevné místo. Zůstává pevnou „nomickou institucí“ společnosti (Možný, 1999).

Můžeme tedy říct, že rodina stále existuje a funguje tak, jak ji definuje Laca: „Rodinu můžeme chápat jako základ společnosti, jako primární základní skupinu, ve které probíhá socializace jedince, formuje se jeho osobnost, normativní a hodnotová sféra, rozvíjí se emoce, vůle, schopnosti, zručnosti a návyky. Správně fungující a harmonická rodina je základem zdravého vývoje jedince a ve výchově se stává nenahraditelnou složkou. Rodina odevzdává hodnoty z generace na generaci. Patří mezi nejvýznamnější hodnoty lidské společnosti, je také významným zprostředkovatelem kulturních událostí“ (2011, s. 77-78).

1.2 Česká rodina

Podle dat Českého statistického úřadu jsou u nás nejčastěji rodiny se dvěma dětmi Rodiny s jedním dítětem nebo naopak s třemi a více dětmi často vyvolávají diskuze. Počet dětí v rodině začíná od dvacátých let postupně klesat. Přerozdělením příjmů rodiny mezi méně dětí také narůstají možnosti jejich vzdělání a dalších perspektiv. Výchova českých dětí je více autoritativní, moderní trendy ve výchově nacházejí své místo až v několika posledních letech, a názory na výchovu dětí se liší rodinu od rodiny. Na tento trend navazují i mateřské školy. V posledních letech vzniká mnoho nových soukromých mateřských škol s alternativními přístupy, což je ale často vyváženo vysokou finanční zátěží pro rodinu. Česká rodina tráví spolu více času než rodina americká, přesto i k nám dorazil trend

týdenních aktivit dětí i dospělých a rodiny spolu tráví čas spíše o víkendech. Český statistický úřad uvádí, že 49% dětí u nás se rodí mimo manželství, sňatek je brán často pouze jako formalita a dle mnoha partnerů není pro rodinu důležitý. Stejně jako v okolních státech i u nás přispěl ekonomický tlak k tomu, že musí pracovat oba partneři, aby užívali rodinu. Vývoj ekonomických podmínek zapříčinil i zvyšující se věk matek i otců a vyšší ekonomickou nejistotu v manželství (Možný, 2006).

Systémem sociálního a zdravotního zajištění a délkou rodičovské dovolené se ve srovnání s ostatními státy Česká republika velmi liší. Přesto jsou samozřejmým požadavkem českých rodin příspěvky od státu. V posledních letech se vede mediální diskuze na téma sociální politiky. V důsledku stále více se rozevírajících sociálních nůžek reagují média na snahu politiků o změny v sociálních dávkách a příspěvcích. Velkou diskuzi vyvolává zneužívání sociálních dávek, které stát vyplácí občanům. Jednotlivé politické strany se prostřednictvím médií obviňují z populistických konstruktů a z nespravedlivé asociální politiky, a z toho pro občany často vznikají hrozby v podobě krize sociálního státu.

1.3 Americká rodina

Americká rodina, v mnoha ohledech stejná jako česká, má také svá významná specifika. Ve Spojených státech amerických začala mnohem dříve než v Evropě fungovat emancipační hnutí. Američanky se o emancipaci snažily už od 40. let 19. století a ze stejné doby pochází záznam o prvním absolvování univerzity ženou. S emancipací a feminismem je spjata také sexuální obtěžování neboli „harassment“. Zejména na jihu USA, který je striktně religiózní a svázaný přísnou morálkou, jsou tresty za sexuální obtěžování žen velmi vysoké a soudci často ukládají pokuty až několikanásobně vyšší, než vyžadují navrhovatelky. Stejně jako v České republice i ve Spojených státech amerických prudce vzrostl počet nesezdaných párů, je zde vysoký počet tzv. „single“ domácností, a také rodin, ve kterých žije dohromady několik generací. Americkou rodinu lze nejlépe popsat jako post-tradiční, která nezapadá do žádného specifického modelu, je nestabilní, proměnlivá, rozmanitá, všezahrnující a nezkostnatělá (Duda, 2013).

Američtí vědci v čele s profesorem Andrewem Cherlin udělali sadu výzkumů na téma rodina a dospěli k názoru, že americké rodiny prošly v posledních letech enormními změnami. „Rodiny jsou velmi etnicky, nábožensky a stylově různorodé, mnohem více než před padesáti lety. Enormně se zvýšila vzdělanost a zaměstnanost žen a tíživé finanční

podmínky donutily mnohé rodiny k tomu, že jediným živitelem rodiny už není pouze muž, jak tomu bylo dříve, ale dělí se s pracující ženou o náklady na domácnost rovným dílem. Podíl matek zaměstnaných na částečný nebo poloviční úvazek se od roku 1950 zčtyřnásobil. Počet žen, které částečně nebo zcela zajišťují rodinné příjmy, letos prudce vzrostl a to až na 40%“ (Angier, 2013[online]). Pracujícím matkám jsou pak k dispozici chůvy, velmi rozšířené púlsvazky a mateřská centra.

Dítě má v rodině velmi specifické postavení, často je mu dovoleno naprosto vše. Děti mají dovoleno brát si věci v obchodech, hrát si s hračkami nebo probírat se zbožím. Americké rodiny také investují spoustu peněz do vzdělání a koníčků svých dětí a není výjimkou, že se děti vrací přes týden domů pouze na noční přespání. Na druhou stranu tráví typické americké dítě asi 21 hodin týdně sledováním televize, což dělá měsíc a půl z celého roku. Tento čas nezahrnuje čas strávený hraním počítačových her a užíváním počítače. Čtvrtina amerických dětí mezi 2 a 5 rokem má televizi ve vlastním pokoji. Dalším velmi rozšířeným problémem americké rodiny je stravování. 90% dětí ve věku od 3 do 9 let navštěvuje pravidelně s rodiči McDonalds. Tento trend je bohužel často spojen s následnou obezitou a špatnou životosprávou dětí i celých rodin (Schlosser, 2012).

Sociální a zdravotní systém je ve Spojených státech amerických nastaven naprosto odlišně od toho českého. Američané si platí soukromé zdravotní pojištění, z něhož jsou pak hrazeny náklady na léčbu, které jsou ovšem omezeny délkou poskytované péče i objemem peněz. Velkým problémem je pak možnost léčby pacientů sociálně slabých nebo v období osobní krize. Velký rozdíl je také v přístupu státu k rodině a mateřství. Ve Spojených státech amerických je mateřství chápáno jako privátní záležitost a to i se všemi jeho finančními dopady, proto neexistuje program pro rodiny s dětmi. Lze využít pouze dávky pro chudé, na které ovšem dosáhne pouze malé procento lidí. Z tohoto důvodu je stejně jako v České republice velmi aktuální diskuze o udržitelnosti sociálního a zdravotního systému (Daně a sociální systém v USA, 2005 [online]). Média i společnost jsou rozděleny na dva tábory a diskutují o novém systému zdravotního pojištění, který byl v roce 2013 uzákoněn a podepsán hlavním zastáncem prezidentem Barackem Obamou (s platností od roku 2014), a společnost dělí i současná rozpočtová krize, ve které se vede debata o uvolnění peněz do nových zdravotních a sociálních programů (IDnes.cz, 2010 [online]).

2 KONZERVATISMUS

Termín „konzervatismus“ pochází z latinského slovesa „conservare“, což v překladu znamená zachovat či uchovat. Je to zároveň politické a teoretické stanovisko, které se na jednu stranu snaží uchovat tradici a politické a kulturní hodnoty, na druhou stranu hlavně dnes musí akceptovat moderní situace a reagovat na přítomnost. Konzervatismus představuje velmi široký ideologický proud, který se štěpí geograficky i časově do mnoha forem. Významnou roli v konzervativním smýšlení vždy hrálo a dodnes hraje náboženství. Díky tomu, že i církve klade důraz na morální pravidla, řád a tradici, měli konzervativci vždy hodně blízko ke křesťanství (Nisbet, 2011).

Ideje konzervatismu se začaly formulovat jako odezva na rychlé tempo politických, sociálních a ekonomických změn, které vyvrcholili Francouzskou revolucí. Jeho počátky však lze nalézt již v roce 1790, kdy Edmund Burke vyjádřil jádro konzervatismu ve své knize *Reflections on the Revolution in France* (Úvahy o revoluci ve Francii). Burkeho kniha představovala velmi ostrou a vyhraněnou reakci na hrůzy, které přinesla Francouzské revoluce, a vyvolala silnou odezvu. V této zdrcující kritice byly však položeny základní kameny konzervatismu a lze v ní nalézt většinu stanovisek konzervativního myšlení. Edmund Burke ve své práci vyzdvihoval hlavně hodnotu tradic a společenské stability, na druhou stranu však kritizoval neschopnost předejít účelnými a včasnými reformami následným revolučním nepokojům. Burkovým heslem bylo „měnit, aby bylo možno zachovat“ (Heywood, 1994, s. 79). Tradice v Burkově pojetí je selektivní, lidé si měli vybírat z minulých zvyklostí hlavně to užitečné a blahodárné a brát ohled na své předky.

Konzervativní myšlenky se přizpůsobovaly jednotlivých národům a jejich dosavadním tradicím a národních kulturám. V Evropě, kde ještě po většinu 19. století existovala monarchie, vznikla autoritářská podoba konzervatismu, která hájila hodnoty autokracie, a teprve po 2. světové válce začaly vznikat konzervativně demokratické strany. Konzervativní myšlení se v průběhu svého vývoje rozštěpilo na tři směry – německý, francouzský a britský. Britská konzervativní tradice se projevovala hlavně skepticismem. Vznikla zde také první Konzervativní strana, která kladla důraz na monarchii a aristokracii, církve a udržování tradičních hodnot. Francouzská konzervativní tradice podtrhovala křesťanství. Kromě tradice se francouzští konzervativci zaměřovali na patriotismus a nacionalismus. Německý konzervativní styl byl silně byrokratický a zdůrazňoval jednotný a silný byrokratický stát, hlavním mottem byla národní pospolitost a zachování kulturních hodnot. V průběhu 19. a 20. století byl konzervatismus nucen reagovat

na zrychlený vývoj společnosti a přijmout moderní liberální, společenské a ekonomické instituce. Reakcí na tyto změny byl také vznik mnoha odvětví vycházejících z konzervativní filosofie, které propojily konzervativní myšlenky s moderními politickými potřebami. Ve Spojených státech amerických se začaly významné politické strany přiklánět ke konzervativním názorům až počátkem 60. let 20. století (Heywood, 1994).

2.1 Hlavní principy a témata konzervatismu¹

„Konzervatismus vychází z určitého specifického souboru politických názorů na lidi, na společnost, ve které lidé žijí, a na důležitost určitého jasně vymezeného souboru politických hodnot. Jako takový by se měl správně prezentovat jako určitá ideologie. Z názorů, které jsou pro něj nejdůležitější, lze uvést: tradici, nedokonalost člověka, organickou společnost, hierarchii a autoritu a majetek.“ (Heywood, 1994, s. 82).

Tradice

Nejdůležitějším principem konzervatismu je obhajoba tradic, hodnot a institucí, které obstály v čase, a byly přenášeny z generace na generaci. Tyto zvyklosti již byly prověřeny našimi předky, a proto by měly sloužit k užtku živých. Britský konzervativce a romanopisec G. K. Chesterton vyjádřil obhajobu tradic a hodnot následovně: „Tradice znamená, že dáváme hlas třídě ze všech nejméně viditelné: našim předkům.“ (Heywood, 1994, s. 83).

Nedokonalost člověka

Podle konzervativců jsou lidé od přírody závislí a izolovaní a obávají se hlavně osamocení a nestability. Chtějí znát své místo, mít pocit bezpečí a jistoty. Proto konzervativisté zdůrazňují společenský řád a pořádek, který jde ruku v ruce s pocitem bezpečí. Konzervativci se často odvolávali na názory Thomase Hobbesa, pro kterého byl pevný společenský řád výše než osobní svoboda.

---

¹ Jednotlivé principy konzervatismu jsou převzaty z knihy: HEYWOOD, Andrew. *Politické ideologie*. Praha: Victoria Publishing, 1994. ISBN 80-858-6510-6.

Organická společnost

Každý člověk touží být zakořeněný ve společnosti, nechce být od společnosti oddělen, naopak potřebuje být součástí sociálních skupin – rodiny, přátel, skupin vrstevníků, kolegů. Konzervativci kladou zvláštní důraz na rodinu, přirozenou pospolitost, národ, region a ochranu vlastní a regionální kultury. Svobodu spíše chápou jako ochotu přijímat závazky vůči společnosti a ochotu plnit povinnosti. Konzervativci tedy nahlíží na společnost jako na živý organismus, který je držen pohromadě díky tradicím, autoritě a morálce všech.

Hierarchie společnost a autority

Konzervativci zastávají názor, že společnost je od přírody hierarchická a má danou sociální a společenskou strukturu. Neexistuje proto společenská rovnost a majetek je rozdělen nerovnoměrně. Zdůrazňování a víra v hierarchii vede konzervativisty i k prosazování autority, která vzniká přirozeně (např. rodiče mají autoritu nad dětmi). Autorita je opakem anomie, lidem zajišťuje pocit jistoty, znají své místo v životě a společnosti, proto konzervativisté přikládají velký význam kázni a vůdcovství.

Majetek

Dle konzervativistů má mít majetek význam a prospěch i pro společnost a stát. Nevylučují ani státní zásah do ekonomiky. Konzervatismus nabádá lidi k šetření, spořivosti, k šetrným investicím. Zdůrazňují také respektování majetku druhých a ochranu před nepořádky a zločiny. Současná generace by měla chránit majetek umělecká díla a zachovat je pro příští generace.

2.2 Konzervatismus ve Spojených státech amerických

Ve Spojených státech amerických nefunguje ucelená teorie konzervatismu, existuje spíše několik teorií, které se vzájemně prolínají a doplňují. Americký konzervatismus je více liberální než evropský, zdůrazňuje svobodu podnikání a mezinárodní spolupráci. Stejně jako evropští konzervativisté, i ti američtí kladou důraz na pořádek a osobní zodpovědnost, podporují náboženské a mravní hodnoty a národní hrdost. Ve Spojených státech amerických hraje v podpoře konzervatismu výraznou roli církev. Většina nábožensky založených Američanů tíhne ke konzervatismu díky náboženským kázáním, knihám

a televizním a rozhlasovým pořadům, ve kterých jsou jim vštěpovány konzervativní zásady.

Konzervativní postoje hlásí ve Spojených státech amerických hlavně Republikánská strana, která hájí sociálně-konzervativní hodnoty, tradici, křesťanství, nízké daně a svobodu podnikání. Americké konzervativní hodnoty vymezil ve svém prohlášení i Patrick J. Buchanan: „Ve Spojených státech se totiž vede kulturní válka mezi jejími obyvateli, která bude svým dopadem na americkou společnost stejně důležitá jako kdysi válka studená. Na jedné (z Buchananova pohledu správné) straně stojí většinou bílí Američané ze střední třídy (WASP – White anglosaxon protestants), kteří jsou vlastenecky orientovaní, vyznávají tradiční morální i rodinné hodnoty, a velmi často jsou věřícími křesťany, kteří si přejí zachování anglosaské Ameriky a odkazu otců zakladatelů. Proti nim se vynořuje fronta multikulturalistů, příslušníků menšin, homosexuálních aktivistů a liberálně levicových stoupenců Demokratické strany, kteří si přejí tradiční Ameriku rozvrátit a nahradit ji multikulturním slepencem bez hodnot“ (Skřipský, 2006 [online]).

V rámci Republikánské strany se vymezil nový proud – neokonzervatismus. Ten vznikla jako reakce na levicový radikalismus a kromě tradičních hodnot, jako je rodina, vzdělání a morálka se nebrání ani státním zásahům, díky kterým by měly být tyto hodnoty prosazovány. K neokonzervatistům se hlásí například George W. Bush nebo Donald Rumsfeld.

2.3 Významní američtí představitelé konzervatismu

Z amerických konzervativců jsem vybrala převážně mediálně viditelná jména, která konkrétně ovlivňují podobu diskurzu.

Russell Kirk byl americký spisovatel, filosof a historik, který svým dílem Konzervativní myšlení (The Conservative Mind vyš. 1953) významně ovlivnil konzervatismus dvacátého století. Kniha byla původně jeho disertační prací a vyložil v ní analýzu vzniku konzervatismu a vývoj angloamerických konzervativních názorů. Kromě Konzervativního myšlení vydal dalších 30 knih a velký počet novinových a časopiseckých článků. Dílo Konzervativní myšlení je jednou z nejvíce recenzovaných a diskutovaných politických studií tohoto století. V současnosti je stále vydáváno 17 jeho děl a mnoho úvodníků a esejí

Jeho hlavním heslem byla tradice a všechny změny, ke kterým lidstvo směřovalo, měly vycházet právě z tradic. Význam tradice a řádu kladl na první místo a tradice spolu s řádem byly podle něj nutné pro zachování celé civilizace. Často vycházel z děl Edmunda Burka a sdílel jeho názory. Prosazoval svobodu a vlastnictví, kritizoval multikulturalismus i americké zahraniční mise. Spolupracoval i s českým Občanským institutem a krátce před svou smrtí je stal jeho čestným členem (About Russell Kirk, 2007 [online]).

Frank S. Meyer byl americký filosof a politický aktivista, který se zasloužil o definování amerického konzervatismu. Nepřikláněl se k žádnému z konzervativních frakcí, měl své osobní konzervativní hodnoty založené na křesťanství, morálním řádu a standardech lidského chování.

Ve svých dílech prosazoval člověka jako individualitu, člověk byl nositelem veškerých práv a hodnot, a nepostradatelná byla pro něj osobní svoboda. Právo na svobodu jednotlivce a na minimální zásahy státu byly Meyerovým zásadním heslem, stát měl toto základní právo chránit a mimoto mohl zasahovat pouze do oblastí policejních, vojenských a právních. Frank S. Meyer definoval cíl amerického konzervatismu: vytvořit společnost, ve které budou lidé svobodně usilovat o slušnost, ale nebudou prosazovat slušnost se zbraní v ruce (Frank S. Meyer , 2013 [online]).

„Nejvýznamnější postavou starého konzervativního patriotismu je však bezpochyby politický komentátor, novinář a publicista **Patrick J. Buchanan**, muž se zkušenostmi z nejvyšších politických kruhů, který má zásadní vliv na programatoriku a vlastní činnost staré pravice. V současné době jde o jediného paleokonzervativce známého za hranicemi USA, přičemž vliv jeho postavy na tento proud americké politiky je natolik zásadní, že nelze hovořit o uchopení tématu konzervativního patriotismu v USA bez podrobného seznámení s tímto člověkem“ (Skřipický, 2006 [online]). Jeho základním heslem je podpora soukromého vlastnictví, vyzdvihuje důležitost rodinných a křesťanských hodnot. Bojuje za omezení imigrace a snaží se prosazovat suverenitu státu proti nadnárodním strukturám jako Evropská Unie a Organizace spojených národů. Odmítá angažování amerických vojáků v zahraničních misích a tzv. „vývoz demokracie“ za hranice Spojených států amerických. Konzervativní stanoviska propaguje i v otázkách registrovaného partnerství, v genderových sporech a v diskuzi o držení zbraní. Neuznává pozitivní diskriminaci a multikulturalismus.

„Patrick Buchanan napsal doposud 10 knih. V současné době pracuje jako žurnalista, politický analytik, předseda The American Cause foundation a editor The American Conservative“ (Skřipský, 2006 [online]).

Paul Wolfowitz je představitel amerického neokonzervatismu. Pracoval v administrativě šesti amerických prezidentů počínaje Ronaldem Raeganem. Již během studií se hluboce zajímal o rozvojové otázky. V politice začínal na administrativních pozicích a jeho první velké politické angažmá byla práce na velvyslanectví v Indonésii. Mezi lety 2005 a 2007 pracoval jako prezident Světové banky. V roce 2003 připravoval jako náměstek ministra obrany Donalda Rumsfelda americkou invazi do Iráku. Paul Wolfowitz je neokonzervativce, s klasickými konzervativci sdílí důraz na tradiční hodnoty, řád, rodinu a morálku, na druhou stranu se ale nebrání zásahu státu pro udržení řádu a hodnot. Jeho hlavním politickým cílem je boj proti korupci a boj proti světové chudobě. Angažuje se v pomoci Africe, Latinské Americe a v zemích blízkého Východu. Snaží se pracovat na projektech týkající se obnovy poválečných oblastí včetně Iráku a Afghánistánu (Britannica, 2007[online]).

2.4 Konzervatismus v České republice

Konzervatismus v České republice se začal rozvíjet ještě v totalitní době za účasti českých disidentů. Poválečná a komunistická doba však vývoji konzervatismu příliš nepřály, jeho rozvoj tedy pokračoval až po revoluci po roce 1989. Zásadním problémem však bylo, že v porevolučních letech bylo těžké najít něco, co by šlo „konzervovat“, protože společenské poměry byly diametrálně odlišné. Díky tomu se konzervatismus v České republice vyvíjel naprosto specificky. Čeští konzervativci se museli vypořádat s pohnutou minulostí a bylo velmi těžké na něco navazovat a něco uchovávat. Čeští konzervativci se tohoto úkolu zhostili a snažili se v porevolučních letech zejména o vyrovnání se s minulostí v podobě nápravy křivd, rehabilitací, zrušení nespravedlivých rozsudků a v pozdějších letech i restitucemi. Samozřejmostí byla snaha o upevnění demokracie a důraz na obnovu pluralitního systému politických stran (Milníky a limity českého konzervatismu, 2013 [online]).

Jednou z nejvýznamnějších konzervativních institucí v České republice je Občanský institut (viz níže) v jehož čele zasedá Roman Joch. Ten u nás patří v současné době k významným představitelům konzervatismu, spolupracuje s Konzervativní stranou

a v minulosti působil v poradenských funkcích i v ODS a ODA. Na naší politické scéně nacházíme konzervativní prvky ve všech vládních stranách. Opakovaně ve svých volebních programech slibují důraz na tradiční hodnoty, podporu rodiny a zodpovědnost jedince. (Program Konzervativní strany, 2011[online]).

2.5 Významní čeští představitelé konzervatismu

Daniel Kroupa je český filosof, bývalý politik a signatář Charty 77. Vedle své politické kariéry se věnuje také filosofii. Jeho politické smýšlení je katolicky konzervativní, věří v rovnost lidí před zákonem, což má být klíčovým principem evropské civilizace, prosazuje demokratický tržní systém a požaduje, aby stát nastavoval lidem taková pravidla a formy, které by umožňovaly lidem uspořádat si život podle své vlastní vůle a podle svých vlastních představ o životě a štěstí. Dodnes se zabývá problematikou lidských práv a politologií a přednáší na vysokých školách (Paměť národa, c2014 [online]).

Václav Klaus je významný český politik, bývalý ministr financí a předseda vlády a druhý český prezident v letech 2003 – 2013. Klausovy postoje jsou vesměs konzervativní, jeho politická kariéra byla velmi často provázena silnými emocemi a vyvolávala bouřlivé diskuze, tisk ve spojení s jeho jménem velmi často užíval slova jako „kontroverzní“, „rozporuplný“ nebo „sporný“.

Jednoznačně nejvýznamnějším tématem, které Václava Klause provází celou jeho politickou kariérou, je evropská integrace. Václav Klaus je euroskeptikem, sám sebe nazývá i eurorealistou a ve svých proslovech nešetří výpady proti Evropské unii. Během roku 2008 opakovaně odmítal podepsat Lisabonskou smlouvu, prohlašoval, že vstupem do Evropské unie přestane být Česká republika suverénním státem a nesouhlasil ani se vstupem České republiky do eurozóny. Evropskou unii považuje za „antidemokratickou“ a dnes již veřejně prohlašuje, že nejlepším řešením by bylo z ní vystoupit, protože principy demokracie lze zaručit pouze v rámci státu.

Václav Klaus je odpůrcem tzv. „ismů“ – jako například feminismus, multikulturalismus, nebo enviromentalismus. „I ve 21. století tak je aktuální boj za svobodu. Neměli bychom se stát obětmi nových progresivních -ismů snících o změně světa a zdokonalení lidí. Měli bychom hájit naše staré dobré konzervativní názory a přesvědčení. Jak v Evropě, tak v Americe“ (Týden.cz, 2011[online]). Ekologické aktivisty přirovnává k teroristům z Al-

Kaidy a i za jeho další názory popírající globální oteplování a „zelenou“ politiku si vysloužil několik anti ekologických cen. Jeho postoj k homosexuálům je také velmi vyhraněný, což v roce 2006 vyústilo ve vetování zákona o registrovaném partnerství (Institut Václava Klause, 2014 [online]).

Petr Pithart je český politik, pracoval jako předseda vlády v rámci federace, jako předseda a místopředseda Senátu Parlamentu České republiky, člen Občanského fóra a KDU-ČSL.

Petr Pithart se považuje za velkého zemského patrona. Ve svých projevech se často odkazuje na Tomáše Garrigua Masaryka a zastává názory navazující na Ferdinanda Peroutku a Jana Patočku. Během své politické kariéry se snažil o boj proti korupci a o zvýšení morálky mezi představiteli vlády a justice. Během jednání o rozdělení Československa byl zastáncem zachování federace, ale nebránil se ani volnějším československého propojení. Po rozdělení na Českou a Slovenskou republiku se snažil o zrušení krajů a o návrat k historickým zemím, které podle něj lépe respektovaly citění obyvatel. Stavěl se také proti dostavbě jaderné elektrárny v Temelíně (Petr Pithart – životopis, c2013 [online]).

Roman Joch je český konzervativní komentátor, překladatel a ředitel Občanského institutu. Vystudoval 1. lékařskou fakultu UK a v současné době vyučuje na vysokých školách a zabývá se zahraniční politikou se specializací na americkou politiku. Mezi lety 2010 a 2012 pracoval jako poradce premiéra Petra Nečase, kde se specializoval na oblast zahraničí a lidských práv. Z funkce byl odvolán v roce 2012 po tzv. „kuličkovém atentátu“ na prezidenta Václava Klause, kdy jej nepřímě označil za „ufňukanou kremlofilní bábu“.

Roman Joch bývá médií kritizován za extrémní konzervativní myšlení až fundamentalistický katolicismus. Bývá obviňován z rasismu, xenofobie i homofobie a z neuznávání lidských a sociálních práv. Joch se ve svých prohlášeních často strefuje i do homosexuálů: „Před půlstoletím bylo kouření cigaret příjemným požítkem a homosexuální styk něčím, čím se člověk ve slušné společnosti nechlubil. Dnes je homosexuální styk příjemným požítkem a kouření cigaret něčím, čím se člověk ve slušné společnosti nechlubí, nechce-li být považován za vyvrhele“ (Blog - Roman Joch, 2008 [online]). Vyslovil také nesouhlas s podporou města Prahy a primátora Prahy s Gay Pride demonstrací. Roman Joch je odpůrcem antidiskriminčního zákona, nechce dělit lidi na skupiny, které je třeba chránit, je také proti zavedení umělých kvót. Apeluje na ochranu lidských práv, ale nechce přiznávat zvláštní práva, opatření nebo privilegia jakýmkoliv

minoritám. Je zastáncem nekompromisního přístupu k těm, kteří omezují osobní svobody jedince. Postavil se také proti přímé volbě prezidenta republiky.

3 KULTURNÍ VÁLKY

3.1 Kulturní války ve Spojených státech amerických

Hunter definovat kulturní válku jako „politické či sociální nepřátelství, které má své kořeny v odlišném morálním porozumění. Cíl, ke kterému tyto konflikty směřují, je nadvláda jednoho kulturního a morálního étosu nad ostatními“ (Hunter, 1999, s. 42). Americká společnost je velmi pluralitní a kulturní konflikty tam probíhaly vždy, z historie známe například konflikty mezi protestanty, katolíky a Židy. Dnes už došlo k výraznému posunu témat i soupeřících stran, kulturní války ovšem setrvaly. Došlo k určitému propojení náboženských a morálních tradic a dnešní kulturní války jsou vedeny často mezi stoupenci ortodoxního výkladu víry, proti nimž stojí příznivci výkladu spíše liberálního a progresivního. Dnes se tyto kulturní tenze projevují hlavně v diskuzích o potratech, homosexuálních vztazích a svazcích, nebo o veřejném vzdělávání.

Podle Huntera je to politická elita, kdo připravuje a řídí kulturní války, veřejnost je pak „chycena“ uvnitř války o správné morální vizi. Většina veřejnosti se sice neumí přesně přiřadit k jedné straně, stačí však malý impuls k tomu, aby se nachýlili k ortodoxní nebo liberální straně. Ani veřejná média se nesnaží situaci zklidnit, spíše rozdmýchávají spory a podněcují k dalším diskuzím. Neomezují se pouze na to, aby informovaly o názorových rozdílech jednotlivých stran, ale popuzují jednotlivé strany proti sobě (Hunter, 1999).

Kulturní války neřeší pouze konflikty současné, ale je v nich řešena budoucnost celého národa. Měly by určit, jak vlastně bude v budoucnu vypadat rodina, vzdělání, pohled na sexualitu, práva zvířat, právo na smrt nebo normy týkající se zbraní. Zároveň zasahují i do oblastí kultury, filmu a hudby, protože média zapojená do kulturních válek často určují tenké hranice toho, co je ještě přijatelné a co už je za hranicí morálky ve filmech, písních nebo básních (Thomson, 2010).

3.1.1 Konkrétní případy kulturních válek ve Spojených státech amerických

Ve Spojených státech amerických se strany kulturních válek z velké části překrývají s politickými sympatiemi k dvěma nejvýznamnějším politickým stranám – Demokratická strana a Republikánská strana.

Republikánská strana zastává velmi pevná konzervativní stanoviska, podporuje svobodný trh, nízké daně, ekonomický liberalismus a náboženské a sociální hodnoty.

Demokratická strana se hlásí k sociálnímu liberalismu, je spíše levicová, zastává občanské a společenské svobody, snaží se o podporu chudých a sociálně slabých a podporuje ekologické aktivity a ochranu životního prostředí. Nebrání se ani státních zásahům do svobodného trhu.

Držení zbraní

Ve Spojených státech amerických existuje velmi ostrá hranice mezi odpůrci a příznivci soukromého vlastnictví zbraní. V jednotlivých státech existují specifické zákony pro držení zbraní, obecně ale můžeme říct, že američtí občané mohou vlastnit neautomatické zbraně pro svou vlastní obranu. Každoročně ovšem narůstá počet útoků a zneužití střelných zbraní, což vyvolává reakci ve formě diskuze o jejich omezení nebo zákazu. Podpořit zákaz nebo striktnější kontrolu zbraní jsou více připraveni demokraté než republikáni. Demokraté v čele s prezidentem Barackem Obamou chtějí prosadit obnovu zákona o omezení poloautomatických zbraní, které vypršelo v roce 2004. "Jde o to, jak získat informace o zbraních, které skončí v rukou kriminálních a jak je lépe sledovat. Je možné, že existují nějaké kroky, které stačí přijmout administrativně, aniž bychom museli jít legislativním procesem" (ČT24, 2013[online]).

Prezident Barack Obama se kromě zákazu poloautomatických zbraní snaží uzákonit zákaz nákupu zbraní u soukromých prodejců. Zatímco v obchodech jsou kupující prověřováni, u soukromých prodejců dochází k volnému obchodu bez prověření. Demokraté také usilují o omezení velikosti zásobníků, protože při útoku zbraní s velkou kapacitou nábojů se nelze střelci bránit, pokud útočník nemusí často nabíjet. Do boje proti regulaci vlastnictví střelných zbraní se ovšem postavili republikáni a Barackovy návrhy nazvaly protiústavními. Dle jejich stanoviska je vlastnictví zbraně důležité pro vlastní sebeobranu, protože pokud už k nějakému útoku dojde, je jednodušší se bránit se zbraní v ruce. Nesouhlasí ani s případnými prověrkami budoucích majitelů zbraní. V dubnu roku 2013 došlo k zasedání a k diskuzi na téma držení zbraní mezi republikány a demokraty a obě strany se shodly na tom, že je třeba zpřísnit odpovědnost za pašování zbraní a zavést přísnější bezpečnostní opatření na amerických školách, aby se zabránilo případným budoucím útokům (ČT24, 2013[online]).

Financování kultury

Ve Spojených státech amerických funguje systém přerozdělování peněz přes státem dotované agentury, které následně přerozdělují granty na kulturu. Proti tomuto systému se již řadu let staví Republikánská strana, která chce omezit nejenom jejich fungování, ale samotnou jejich existenci. Republikáni předložili Kongresu návrh rozpočtu pro rok 2014, ve kterém došlo k razantním škrtnům dotací pro kulturu. Největší americká agentura National Endowment for the Arts (Národní nadace pro umění) by podle tohoto návrhu přišla o 49% rozpočtu, další agentury včetně Národní galerie umění by pak přišly o zhruba 19% dotací. Proumělecká lobby naopak argumentuje, že s nižšími dotacemi nebudou agentury schopny poskytnout granty všem lokálním komunitám a uměleckým organizacím, které mají vzdělávací a zušlechťovací úlohy, a samy tak přestanou plnit svoji funkci. Republikánští kongresmani argumentují, že Spojené státy americké nutně potřebují zkrotit státní výdaje, což znamená razantně snížit financování méně prioritních sektorů. Diskutabilní je podle republikánů také rozdělování peněz mezi kontroverzní umělce. Pro demokratické kongresmany je ale podpora umění a uměleckých agentur významnou záležitostí, ve které nechtějí dopustit žádné škrty, naopak žádají navýšení rozpočtu až o 15 milionů dolarů. Proti návrhům na škrty v kultuře se staví také řada amerických umělců a art managerů, kteří pořádají koncerty a vystoupení na podporu demokratických protinávrhů (IHNEC.cz, 2013[online]).

V samotném sporu o financování kultury však nejde pouze o tom, kam peníze ze státní kasy poputují, ale hlavně o oddělení financování státu a církve. Stát chce povolovat financování pouze určitého postoje k církvi a jakékoliv další odchylky odmítá. Ukažme si to na příkladu kontroverzní fotografie amerického umělce Andrese Serrana *Piss Christ*. Fotografie zobrazující krucifix je zasklená a ponořená v autorově moči. Fotograf na toto dílo obdržel dotace z federálního fondu National Endowment for the Arts, což vzedmulo vlnu nevole proti této organizaci. Vzápětí přišla na řadu veřejná debata o tom, jaký druh kultury je vhodný pro financování z veřejných prostředků. V čele protestů proti vystavování fotografie stála konzervativní společnost American Family Foundation, která kritizovala fond za příspěvek umělci, který hanobí náboženské hodnoty. Proti kontroverznímu umělci se postavil i americký kongres, který na svých zasedáních projednával změny v podmínkách udělování finančních příspěvků umělcům, což se však ukázalo z hlediska svobodné tvorby jako značně problematické. Zástupci fondu National Endowment for the Arts uspořádali na podporu svobodného vyjadřování umělců řadu

konferencí a seminářů a tím zabránilo kongresu přijít s nějakým výrazným opatřením. Pravdou ale je, že co se týče přerozdělování financí umělcům, začaly organizace mající tuto pravomoc rozdělovat peníze obezřetněji a s větším dohledem. Tvůrce fotografie Andreas Serrano však svou tvorbou ani nechtěl vyvolat žádné spory ani kontroverze, sám k tomu dodal:“ Bylo to vytvořeno v době (1987), kdy jsem dělal pokusy s tělesnými tekutinami – mléko, krev, moč a pracoval jsem s nimi velmi abstraktními způsoby. A protože jsem pracoval s religiózními obrazy, rozhodl jsem se spojit dva směry své práce do jednoho obrazu“ (Serrano in Wuthnow, 2003, s. 171).

Práva a sňatky homosexuálů

"Je pro mě důležité se do toho pustit a prohlásit, že si myslím, že homosexuální páry by měly mít možnost, aby se vzaly“ (Obama in Huffington Post, 2012[online]). Tímto prohlášením se stal Barack Obama prvním americkým prezidentem, který se k tomuto tématu začal vyjadřovat v pozitivním smyslu. Ve Spojených státech amerických panuje zákon, kde si každý stát může zvolit své vlastní zákony týkající se sňatku homosexuálů a státy si k tomuto rozhodnutí většinou berou na pomoc referendum. Proti kladnému postoji prezidenta se ohradili republikánští politikové, kteří argumentovali tím, že jediný legitimní vztah a sňatek je možný pouze mezi mužem a ženou. Kvůli svým kladným postojům k homosexuálním sňatkům musel rezignovat i mluvčí republikánského prezidentského kandidáta Mitta Romneyho.

Ve Spojených státech amerických se pomalu mění i zákony na ochranu manželství. Zákon z roku 1996 garantuje každému státu právo neakceptovat homosexuální sňatek, který byl uzavřen v jiném státě. V roce 2013 však byla schválena novela tohoto zákona, která umožňuje získat nároky na úlevy a sociální dávky, které plynou z manželství. Homosexuální sňatky tak získaly právně významnější postavení a toto rozhodnutí vyvolalo vlnu diskuzí a následných referend v jednotlivých státech.

V roce 2010 se podařilo demokratům v čele s Barackem Obamou prosadit zrušení zákona „Neptej se a mlč“, podle kterého mohli sloužit v armádě pouze vojáci, kteří se veřejně ke své homosexuální orientaci nehlásili. Prezident se opíral o analýzu Pentagonu, podle které dvě třetiny vojáků nepovažují otevřenou homosexualitu za ohrožující pro bojeschopnost jednotky. Pro zachování zákona se postavili republikáni, kterým se sice díky obstrukcím podařilo posunout hlasování o tři měsíce, přes jejich nesouhlas však došlo k novému hlasování a zákon byl zrušen. Hlavním argumentem republikánů byla případná

nesoudržnost vojenských jednotek a to hlavně jednotek nasazených v boji, což se podle šetření Pentagonu nepotvrdilo (Obama in Huffington Post, 2012[online]).

Zdravotnická reforma

V roce 2012 byl za přispění demokratického prezidenta Baracka Obamy schválen zákon o povinném zdravotním pojištění. Tento zákon vyvolal bouřlivou diskuzi, rozdělil zemi na dva tábory a stal se také jedním z důvodů klesající popularity demokratů a Baracka Obamy. Zákon, který vstoupí v platnost v roce 2014, se stal v mnoha bodech přelomovým. Přestože může zákon působit jako protiústavní, protože podle americké ústavy nelze nutit občany ke koupi čehokoliv, rozhodl americký soud o platnosti zákona. Demokraté v čele s Barackem Obamou prosazovali zdravotní reformu z důvodů mnoha osobních bankrotů, které byly zapříčiněny nákladnou léčbou, a rovněž úmrtími, které způsobily nemocnice odmítnutím pacientů. Zákon také zakazuje pojišťovnám odpírat již nemocným lidem pojištění a proplácet jim péči. Proti tomu se postavili republikánští odpůrci povinného zdravotního pojištění, kteří argumentovali protiústavností zákona, ale také vysokými finančními náklady na realizaci zákona, které byly vyčísleny na cca bilión dolarů během deseti let od schválení reformy. "Dokázali jsme, že jsme stále schopni dělat velké věci. Tato legislativa nevyřeší všechny problémy našeho zdravotnictví, posouvá nás ale tím správným směrem" (iDnes.cz 2010[online]).

Reforma nicméně od počátku rozděluje americkou společnost. Zatímco podle liberálů jde o krok správným směrem a lidé, kteří si neplatí pojištění, už nebudou neadekvátně zatěžovat zdravotní systém, konzervativci zákon ostře odmítají. Podle nich jde o neústavní zásah do individuálních svobod.

3.2 Kulturní války v České republice?

Zamyslela jsem se, zda se kulturní války odehrávají i v českém prostředí. Na rozdíl od Spojených států amerických, kde lze jednotlivé strany sporu identifikovat podle příslušnosti k politickému bloku, je situace v České republice specifická tím, že jednotliví oponenti nejsou rozdělení na pravici a levici ani podle politických stran. Konflikty vyvolávají spíše ojedinělé případy, které jsou probírány v médiích.

3.2.1 Exkurs – spor o Martina Putnu

Velkému mediálnímu zájmu byla například podrobena kauza Martina C. Putny, literárního historika, kritika a pedagoga. Martin C. Putna se veřejně hlásí ke katolické církvi, pracoval i jako redaktor katolického týdeníku a spolupracuje s Českou televizí a s Českým rozhlasem na kulturních a náboženských pořadech. Zároveň se ale Putna veřejně hlásí k homosexuální orientaci a v roce 2011 napsal otevřený dopis Tomáši Halíkovi, kde vybízí k dialogu s homosexuální obcí a k přijetí homosexuality jako nové výzvy 21. století.

Vědecké rady vysokých škol rozhodly, že Martin C. Putna splnil podmínky pro jmenování profesorem a univerzita požádala prezidenta republiky Miloše Zemana o jmenování. Prezident jmenování bez dalšího vysvětlení odmítl a dal tak prostor médiím k širokým spekulacím. Teorií, proč nejmenoval prezident Putnu profesorem, vzniklo mnoho, nejvýrazněji se ale spekovalo o Putnově sexuální orientaci a účasti na pochodu homosexuálů, ale také o Putnově veřejné podpoře prezidentského protikandidáta Karla Schwarzenbergera. Strhla se tak „malá kulturní válka“ mezi prezidentem, na jehož stranu se přidal například Václav Klaus a opat Strahovského kláštera Michael Josef Pojezdný, a rektory vysokých škol, na jejichž stranu se přiklonila řada politiků a kulturních představitelů, ale také osobnosti jako Tomáš Halík a Miloslav Vlk.

Rektoři vysokých škol, kteří se postavili na stranu Martina C. Putny, argumentovali zásahem do akademických svobod a po prezidentu Miloši Zemanovi vyžadovali vysvětlení. Sám Putna cítil v chování prezidenta Miloše Zemana útok na svobodu a svobodné chování a vyjadřování. Média uváděla, že prezident Zeman nechtěl jmenovat Putnu prezidentem kvůli svým vystoupením na veřejnosti, zejména jeho transparent „Katolické buzny zdraví Bátoru“, se kterým Putna pochodoval na průvodu homosexuálů Prague Pride, byl podle prezidenta republiky nedůstojný profesora. „Plně respektuji právo na sexuální orientaci. Ale něco jiného je právo na sexuální orientaci, a jak už jsem řekl, něco jiného je pochodovat po Praze s nápisem, cituji: „Katolické buzny zdraví Bátoru“ (Novinky.cz 2013[online]).

Výraznou roli v prezidentově jednání měly také osobní důvody a antipatie. Miloš Zeman nechtěl původně jmenovat žádné důvody pro své rozhodnutí, ale později v médiích nastínil, že se mu nelíbilo Putnovo chování a vystupování a že nebylo v souladu s chováním profesora.

Kauza „Putna“ byla nakonec vyřešena diplomaticky, jmenovací dekret podepsaný prezidentem předal Martinu C. Putnovi ministr školství Petr Fiala.

3.2.2 Názorové rozpory mezi jednotlivými stranami sporu v kauze „Putna“

Tato kauza nebyla ojedinělým případem, ale byla vyústěním několik let trvajících mediálních polemik. V českém prostředí se vytvořily dva tábory, které se periodicky střetávají při každé příležitosti a vznikají mediální přestřelky. V kauze „Putna“ vyjádřil podporu Miloši Zemanovi i bývalý prezident Václav Klaus nebo Ladislav Bátor, který byl v roce 2011 iniciátorem dopisu proti pochodu homosexuálů v rámci Prague Pride 2011. Tento dopis byl adresován primátorovi Bohuslavu Svobodovi a Bátor, v něm kritizoval primátora kvůli přijetí záštity nad touto akcí. I Bátor měl za sebou po své dopisované kampani podporu Václava Klause, který označil pochod za projev „homosexualismu“, kterého se on sám obává. Ladislav Bátor také veřejně podporoval Václava Klause nejen v boji proti Evropské unii, ale také v názorech proti multikulturalismu a homosexualitě. Reakcí na dopis Ladislava Bátora byl pak transparent Katolické buzny, které nesl Martin C. Putna na pochodu Prague pride 2012.

Rektory vysokých škol byl Miloš Zeman obviněn z nedodržování akademických svobod, tento spor vyvrcholil při příležitosti oslav státního svátku Vyhlášení samostatnosti Československa 28. října. Miloš Zeman sice pozval rektory vysokých škol na slavnostní ceremoniál, „opomenul“ však ty rektory, kteří ve sporu o profesuru veřejně podporovali Martina C. Putnu. Tím vyvolal mezi rektory vlnu nevole, veřejně Miloše Zemana za tento krok zkritizovali a část z nich se ceremoniálu odmítla zúčastnit.

Dalším příkladem sporů Miloše Zemana a Martina C. Putny byla Zemanova prezidentská kampaň. V prezidentských volbách stál Putna na straně jeho protikandidáta Karla Schwarzenbergera a velmi ostře v médiích vystupoval proti Miloši Zemanovi. Putna ve svém prohlášení k prezidentským kandidátům nazval Zemana „představitelem toho nejhoršího z novodobé české minulosti, spoluvůrcem opoziční smlouvy a otevřeným podporovatel mocenských ruských zájmů v České republice“ a následné druhé kolo prezidentských voleb označil jako „katastrofální a zoufalé“ (MCPutna 2013[online]).

Naše společnost, která je dnes čím dál otevřenější, bude pravděpodobně svědkem dalších kulturních konfliktů, které pomalu vyplouvají na světlo. Čeká nás například diskuze o možnostech rodičovství v homosexuálních párech. Toto téma je u nás natolik

kontroverzní, že z něj může vzniknout kulturní konflikt, kde se v rámci veřejné diskuze střetne více odlišně hodnotově založených pohledů na svět.

4 MÉDIA

V dnešní době si můžeme vybrat z mnoha možností, jak můžeme naše sdělení předávat – od mluvené řeči, přes hudbu, grafická sdělení, televizi a dnes nejrychleji se rozvíjející médium Internet. Jeho informační a vzdělávací možnosti jsou neomezené. Všechna tato komunikační média se stala neodmyslitelnou součástí naší kultury. Demokratická společnost nemá možnost regulovat obsah sdělení, a proto kritikové médií apelují hlavně na jejich etiku. Často se ze strany médií setkáváme s manipulací, média si zřetelně uvědomují, jakou funkcí disponují, a mohou podle svého vlastního záměru a svých představ utvářet mediální obraz společnosti (Trampota, 2010).

Média často odrážejí společenské události a zrcadlí i celou společnost. Poskytují nám mnoho myšlenek a poselství, která jsou produkována tak, aby měla konkrétní vliv. To, co si z médií sami odneseme a zpracujeme, podléhá pouze našemu sociálnímu a kulturnímu pozadí. Hodnotu a význam populární kultury netvoří pouze producenti kultury, ale odvíjí se také od způsobu, jakým je přijímá její publikum. Produkty médií mají mnoho významů a výkladů a různí konzumenti jim často připisují odlišný smysl. Tento připisovaný význam nevzniká náhodně, ale utváří se na pozadí sociální a kulturní situace těchto konzumentů. (Grazian 2010, s 15-16). V případě médií je proto nutno zkoumat nejenom samotné texty a sdělení, ale také významy, které jim přikládají jejich konzumenti, protože ti si z nich odnášejí důsledky pro svůj život.

Mediální sdělení jsou tedy otevřená a záleží pouze na příjemcích, jak si informace interpretují. Sociokulturní přístup se snaží věnovat zároveň publiku, sdělení a navíc chce kriticky pochopit faktickou zkušenost dílčích podskupin společnosti. V tomto kontextu navrhl Stuart Hall model „zakódování a dekodování mediálního diskurzu“. Z jeho pohledu stojí text na pomezí producenta, který text formuje a vysílá, a příjemce, který text přijímá a dekoduje s ohledem na vlastní společenské postavení. Může nastat i jev, kdy má zakódované sdělení prvoplánový a běžný význam, jeho příjemce ovšem čte mezi řádky, může obrátit význam sdělení, nebo jeho dekodování nasměruje zcela opačným směrem (Grazian, 2010).

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 DISKURZ A DISKURZIVNÍ ANALÝZA

5.1 Pojem diskurz

Pro diskurzivní analýzu významný výklad pojmu „diskurz“ předložil filosof francouzského původu Michael Foucault. Ve svém díle „Archeologie vědění“ chtěl poukázat na proměnu, která se odehrála na poli zkoumání historie a historických faktů. Vzhledem k tomu, že historie je plná zvrátů, náhod a nerovností, vidí Foucault v historii spíše diskontinuitu, než tradiční kontinuální linku. Pro Foucaulta nebyl nejdůležitějším historickým činitelem subjekt, ale právě diskurz – určený dobou, pomíjivý. Teprve poznáním tohoto diskurzu vystupuje podle Foucaulta na povrch pravá realita o světě a o tom, jaký svět ve skutečnosti je. Diskurz má podle Foucaulta obrovskou moc, dokáže vzbuzovat hrůzu, úctu, lidé za něj bojují a snaží se ho zmocnit (Foucault, 2002). Lidská společnost je tedy společností diskurzů, které se neustále proměňují, jsou ale pod neustálou kontrolou až cenzurou. V rámci jedné společnosti může existovat několik prostorů s vlastními diskurzy a pravidly. Diskurz v kontextu Foucaultových prací můžeme charakterizovat jako souhrn všech v dané historické periodě a společnosti smysluplných tvrzení a pravidel jejich tvorby (Zábrodská, 2009, s. 34).

Sám Foucault definoval diskurs jako „praktiky, které systematicky vytvářejí objekty, o nichž mluví.“ (Foucault 2002, s. 78-79). Foucault ale užíval slovo „diskurz“ v několika významech. Pojmem označoval „obecnou oblast všech tvrzení“ – což jsou všechna tvrzení, která nesou nějaký význam a mají reálný efekt ve světě nebo v realitě. Druhou možností výkladu diskurzu podle Foucaulta je „určitá konkrétní skupina tvrzení“ – ve významu souhrn tvrzení např. o rasistickém nebo menšinovém diskurzu. Třetím významem diskurzu podle Foucaulta jsou praktiky, které odpovídají za skupinu tvrzení, což znamená soubor hodnot a pravidel produkce možných a zákonných výroků. Foucault tedy vidí v diskurzu velmi široké pole, které skýtá všechny výpovědi k danému tématu. Klade ale důraz na práci s touto výpovědí, na přesný kontext jeho výskytu, její hranice a vztah k ostatním výpovědím (Foucault, 2002).

V rámci kritické diskursivní analýzy existuje velké množství rozdílných i vzájemně se překrývajících definic diskurzu. Dle Fairclougha (2001) se ale všechny shodují v tom, že diskurzy jsou různé způsoby reprezentace sociálního života.

5.2 Diskurzivní analýza

Diskurzivní analýza je kvalitativní analytická metoda, která nepřistupuje k textům jako k jednoznačně daným, ale je naopak otevřená alternativním výkladům. Diskurzivní analýzu lze vymezit jako soubor postupů, technik a teorií, které používáme pro zkoumání každodenního jazyka. V diskurzivní analýze poznáváme, co stojí „za textem“, jedná se o hloubkovou interpretaci a detailní zkoumání textu. Tato metoda text nejenom studuje, ale také se snaží odrýt ideologické pozadí daného diskurzu a sociální, kulturní a politický kontext. (Gee, 2002).

Přístupy k diskurzivní analýze jsou interdisciplinární, například sociální témata, kterými se diskurzivní analýza často zabývá, jsou velmi komplexní a nelze je vykládat pouze s využitím lingvistické analýzy. Diskurzivní analýzu nelze vymezit zcela přesně. Nemá přesně ohraničenou metodologii ani metodu, každý z autorů k ní přistupuje specificky.

Norman Fairclough se ve své koncepci diskurzivní analýzy inspiroval Foucaultem. Fairclough stejně jako Foucault vychází z předpokladu, že diskurs aktivně konstruuje společnost. Diskurz je podle Fairclougha součástí společnosti, je to jeden z jeho komponentů a může tvořit, proměňovat a ovlivňovat celé své okolí. Proto se Fairclough primárně nezaměřuje pouze na samotný text, ale zkoumá také sociální kontext a systematicky se zamýšlí i nad sjednocením jazyka, moci a ideologie. Tato analýza se nesnaží popisovat jen to, co je v textu řečeno, ale hlavně to, co je skryto (Fairclough, 2003, s. 10).

Vzhledem k povaze textů, které budou v analytické části práce rozebírány, jsem zvolila metodu kritické diskurzivní analýzy (CDA – critical discourse analysis) podle Jamese Paula Gee. Podle Gee je diskurzivní analýza metoda, která umožňuje studovat použití jazyka, a napomáhá tedy rozklíčování jeho významu. Diskurzivní analýza přitom neaspiruje pouze na popis toho, jak jazyk pracuje, ale chce nabídnout hlubší vysvětlení, chce se vyjadřovat k sociálním a politickým tématům, a tím upozorňovat na problémy a kontroverze (Gee, 2011, s. 9).

5.2.1 Metoda sedmi komponent podle J. P. Gee

Podle Gee, kdykoliv se dorozumíváme či píšeme text, vytváříme „sedm oblastí reality“. Tyto oblasti můžeme užitím určitého postupu rozklíčovat a touto dekonstrukcí textu lze získat významné informace o jeho pozadí a kontextu. Gee navíc nabízí otázky, pomocí kterých se dá identifikovat každá z jeho komponentů přímo v konkrétním textu. Všechny sedm oblastí reality je vzájemně propojeno, protože užitím jazyka konstruujeme vždy všechny sedm oblastí zároveň. Gee nám těmito oblastmi nabízí jakousi kostru, ve které výzkumníkům určuje hranice a radí jim, na co se v textu zaměřit a čemu připsat důležitost. Pomáhá také hledat souvislosti a znakové systémy (Gee, 2011).

Výčet jednotlivých komponentů

„*Significance*“ – udávání významu = používáme jazyk, abychom dali věcem význam, důležitost a hodnotu, dodáváme jim na významnosti nebo naopak na triviálnosti. Při analýze hledáme v textu slova, kterým je přisuzována nebo naopak odpírána důležitost.

„*Activities*“ – rozpoznání praktiky, aktivity, děje = užíváním jazyka vytváříme děj a určitou sociální praxi. Jazyk aplikujeme v určitých sociálních situacích a v textu budeme zkoumat, jaké aktivity se snažíme prosadit skrz náš jazyk.

„*Identities*“ – budování identity = svým chováním formujeme identitu „teď a tady“, právě v této situaci. V textu hledáme, jaké identity jsou skrz text konstruovány a jaké identity jsou v textu přisuzovány ostatním.

„*Relationships*“ – konstruování sociálních vztahů = užíváme jazyk k budování a udržování sociálních vztahů s jednotlivci, skupinami i institucemi. V textu se snažíme identifikovat druhy vztahů, které si text buduje s ostatními.

„*Politics*“ – distribuce sociálních statků = užíváním jazyka formujeme názory, šíříme sociální statky a vyjadřujeme, že je něco adekvátní, dobré či špatné nebo významné, a vyjadřujeme názor. V textu budeme zkoumat, jaké sociální statky jsou v textu komunikovány.

„*Connections*“ – hledání souvislostí = souvislosti mezi různými věcmi mohou být shledávány z mnoha různých úhlů pohledu. Některá spojení mohou být chápána naprosto zřetelně, jiná neuvidíme, dokud nám nejsou objasněna. Jazyk používáme tomu, abychom prokázali spojitost či relevantnost nebo naopak rozpojili irelevantní či nežádoucí.

„*Sign System and Knowledge*“ – využití znakových systémů = tím, jak užíváme jazyk, privilegujeme určitý systém znaků, užíváme různé variace a různé jazyky. V textu budeme hledat privilegovaný systém jazyka a zvýhodnění či znevýhodnění určitého znakového systému (Gee, 2011).

6 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH ZDROJŮ A VÝZKUMNÉHO VZORKU

6.1 Politické think tanky

Jako významný zdroj informací a článků se ukázaly tzv. „think tanky“, proto bych ráda věnovala jednu kapitolu právě jim.

Think tank znamená v překladu „myšlenková nádrž“ nebo „myšlenková zásobárna“. Ve skutečnosti se jedná o instituce, které se zabývají výzkumem hlavně v oblasti politiky a ekonomiky. Diane Stone definuje think tank v širším slova smyslu: „Think tank je záludný termín. Může být použit nahodile na jakoukoliv organizaci, která pracuje na politických, vědeckých nebo technických výzkumech a analýzách. Tyto organizace mohou pracovat nezávisle na státu a vládě, být nevýdělečnými a nezávislými organizace nebo být napojeny na výnosné státní subjekty“ (Stone, 2004, s. 2).

Hlavním posláním a cílem think tanků je analýza politické a ekonomické situace a snaha o překlenutí propasti mezi politikou a vědou. Slouží jako významný zdroj informací, názorů a koncepcí, zasahují do debat ve veřejném prostoru a nabízí rozsáhlou síť odborníků. Své myšlenky také propagují, šíří a rozvíjí. Think tanky nemusí být nutně nestranné a objektivní, občas se stává, že hájí zájem určitého lobby nebo sponzora. Přesto by měly přispívat ke kultivaci veřejné debaty i politiky.

V České republice nemají think tanky tak velkou tradici jako v USA. Přesto i u nás existují instituce s dlouholetou tradicí, které jsou respektovány a dlouhodobě působí ve veřejné sféře.

Občanský institut

„Občanský institut je nestátní, nestrannou, nevýdělečnou kulturně-vzdělávací institucí konzervativního zaměření, jejímž cílem je podpora, šíření a rozvíjení myšlenek a hodnot, nezbytných pro fungování svobodné společnosti.“ (Občanský institut, 2010 [online]). Názorově se Občanský institut řadí ke křesťansko-konzervativním veřejným organizacím. Hlásí se k euroskepticismu, kritizuje levicový liberalismus, odmítá interrupci a antikoncepci a ostře se vyhraňuje proti drogám. Nejvýznamnější a nejnadřazenější institucí je podle Občanského institutu rodina, podporuje také adopce a pěstounskou péči a domácí vyučování.

Pracovníci občanského institutu pořádají semináře, přednášky a konference se zaměřením na politicko-filosofická témata, vydávají vlastní Bulletin a vyvíjí širokou publikační činnost, překládají články ze zahraničních periodik a zpřístupňují tisíce svazků z filosofie, ekonomie, práva a politiky ze zahraniční provenience.

Institut Václava Klause

Institut Václava Klause je liberálně-konzervativní think tank, která realizuje výzkumnou činnost, semináře, programy a akce pro širokou veřejnost a konference pro odborníky. „Cílem IVK je šířit myšlenky svobody, volného trhu, bránit tradiční hodnoty a politickou demokracii.“ (Institut Václava Klause, 2010 [online]). Institut se věnuje současným politickým a ekonomickým tématům, snaží se rozvíjet a uchovat odkaz Václava Klause a dává si za cíl ochraňovat hodnoty, tradice, svobody a demokratické principy. Institut rovněž usiluje o shromáždění literatury světových liberálních myslitelů a filosofů a chce přiblížit jejich myšlenky široké veřejnosti.

CEVRO Institut

CEVRO Institut je občanské sdružení, které se zaměřuje na popularizaci liberálně-konzervativních názorů. Snaží se politicky vzdělávat širokou veřejnost, podporuje pravicové politiky a myšlenky a propaguje demokracii, demokratická hnutí a svobodu. Pomáhá politikům v přípravě na aktivní politiku a při zastávání jejich funkcí a snaží se také o zlepšení politické kultury. V akademickém roce 2003/2004 zahájila svoji činnost pod hlavičkou CEVRO Institutu Liberálně-konzervativní akademie, která nabízí jednooborové roční kurzy a studium v bakalářském i magisterském programu v právnických, ekonomických a politologických oborech. (CEVRO institut, 2014 [online]).

Americké think tanky mají mnohem delší tradici, než ty české. Ve Spojených státech amerických často dochází k prolínání think tanků s vrcholnou politikou, z think tanků velmi často vychází poradci i vysocí úředníci amerických vlád i prezidentů. Američtí politikové také velmi často spoléhají na analýzy a posudky k odborným tématům, které si nechávají vypracovávat jednotlivými think tanky.

Acton Institute

Acton Institute je největší americký konzervativní think-tank. Zaměřuje se hlavně na křesťanské hodnoty, tržní hospodářství, propagaci svobody a demokracie a snaží se o skloubení křesťanské morálky a tradičních hodnot s kapitalismem a tržní ekonomikou. Zastává názor, že trh a ekonomika můžou fungovat pouze ruku v ruce s morálkou a vírou.

Ředitel Acton Institutu katolický kněz Robert Sirico je rovněž členem čestné rady Občanského institutu (Acton Institute, 2014 [online]).

Heritage Foundation

Tento think-tank stál za prezidentem Georgem Bushem, podporoval jeho administrativu a působil jako jeho poradní orgán. V současné době funguje jako výzkumná a vzdělávací instituce, která propaguje konzervativní hodnoty, klade důraz na tržní hospodářství, prosazuje minimální stát a obhajuje americkou zahraniční politiku. Zdůrazňuje osobní svobody, tradiční americké hodnoty (Heritage Foundation, 2014 [online])

Hoover Institution on War, Revolution and Peace

Nadace založená americkým prezidentem Herbertem Hooverem se zaměřuje hlavně na podporu svobodné společnosti, klade důraz na tržní ekonomiku a osobní zodpovědnost. Nadace je významné centrum pro studium politologie, mezinárodních vztahů, ekonomie a zahraniční i domácí politiky. Původně nadace sloužila jako archiv dokumentů, dnes již její knihovna čítá na 1,6 miliónů svazků a dalších 50 miliónů dokumentů, které se zaměřují na politiku a ekonomiku 20. století, mimo jiné obsahuje i dokumenty týkající se české historie a archiv Ferdinanda Peroutky (Hoover Institution, 2014 [online]).

6.2 Prameny

Výběrovým vzorkem pro práci se tedy stanou články z konzervativních periodik a zdrojů zveřejněných online, které budou vybírány s ohledem na rodinnou tematiku a se zaměřením na články s kontroverzními motivy.

Články budou vybírány například z následujících pramenů:

- České zdroje – Občanský institut, Konzervativní listy, Revue politika, Pravý úhel – zpravodaj Mladých konzervativců
- Americké zdroje – Acton Institute , American Conservative Union ,The American Conservative, The Wall Street Journal, The Weekly Standard, Cato Institute, Fox News, The Claremont Institute, National Review, The World Net Daily, Heritage Foundation.

7 ANALÝZA TEXTŮ Z ČESKÝCH ZDROJŮ

V této kapitole se budu zabývat diskursivní analýzou textů z českých periodik. Z nalezených textů jsem vybrala tři témata, která se nejčastěji v médiích opakovala. Byla to: „Přirozená rodina“, „Sňatky osob stejného pohlaví“ a „Rodinná politika“.

Citace jednotlivých textů jsou označeny systémem signatur, např. OI-2005-1, kdy zkratka na začátku signatury označuje název instituce, ze které článek pochází – v tomto případě je to Občanský institut, následuje rok vydání článku – 2005, a poslední číslo je pořadové číslo článku – 1. Celý seznam je pak přiložen v použité literatuře.

7.1 Přirozená rodina

Pro konzervativní diskurs je nejdůležitějším pojmem „tradice“. Všechny texty vyjadřující se k rodině se přiklánějí k podobným definicím, ve kterých převládají přívlastky jako „základní, přirozená, tradiční, nenahraditelná a klasická“ (OI-2008-1). „Rodina je považována za základní stavební jednotkou společnosti, v níž dochází k přípravě lidského jedince na život v širším společenském celku a k uskutečňování většiny základních potřeb člověka“ (OI-2005-1). „Nepochybujeme, že rodina jako tradiční instituce nepodlehne“ (KL-2013-1).

Samotné výrazy „tradiční rodina nebo přirozená rodina“ již v sobě nesou znaky, které odkazují na vlastnosti připisované takto označené rodině. Všechny tyto vlastnosti mají veskrze pozitivní význam – jde například o dlouhodobost a stabilitu rodinného prostředí, celoživotní oddanost, lásku, nenahraditelnost nebo naplňování potřeb. Tyto vlastnosti přisuzované tradiční a přirozené rodině jsou konstruovány jako neměnné, historicky dané a přetrvávající i do budoucna. V textech je zvýznamňován také prvek nenahraditelnosti: „Ve výkonu svých přirozených funkcí (biologicko-reprodukční, socializační, ekonomická, emocionální aj.) není role rodiny plně nahraditelná žádným jiným subjektem, ani co do formy, ani co do naplnění účelu těchto funkcí“ (OI-2005-1).

V současné době rodina z pohledu konzervativního diskursu pociťuje krizi. Přestože je rodina viděna jako ideální, tak „je na počátku 21. století hanobena a ohrožena. Nepřátelé zaútočili na všechny aspekty přirozené rodiny, od manželského svazku přes rození dětí až k pravé demokracii svobodného domova. Stále více rodin je oslabených a ochromených“

OI-2008-1. „Není pochyb, že situace mladých rodin s dětmi může být složitá“ (RP-2003-1).

Z oslabení rodiny viní konzervativci hlavně protirodinné myšlenky a také negativní vliv svobody, která nás v posledních letech obklopuje: „Zastánci „post-rodinného“ světa učí, že svoboda je svobodou od tradice, od náboženské víry, od rodiny, od komunity. Domnívají se také, že svoboda je darem státu. To všechno popíráme“ (OI-2008-1). Toto učení ovšem konzervativní diskurs popírá a svobodu jedinců naopak vidí v přirozených rodinných vazbách, v domovech a v manželstvích, což jsou instituce, pro které byli stvořeni.

Samozřejmým subjektem v rodině jsou děti. Rodičovská, opatrovnická a pečovatelská role je v rodině brána jako „nejdůležitější, nezastupitelná a nenahraditelná“ (OI-2007-1). Identita rodičů je zde opět dávana do kontextu s rodinou, protože dítě má vždy dva rodiče, kteří ho řádně vychovávají a pečují o něj: „Rodiče prvními učiteli svého dítěte a jejich domov se stává jeho první, živoucí školou. Rodiče předávají dítěti schopnost žít, mluvit, číst, chápat a objevovat svět“ (OI-2008-1). V textech je také kladen důraz na právo dítěte na oba rodiče, na nárok dětí vyrůstat v úplně rodině, kde budou pociťovat rodičovskou lásku a uvidí vztahy postavené na respektu a věrnosti. Významnou identitou je v textech i „matka“. Je to osoba, která se stará o domov, pečuje o manžela i o rodinný krb a velký význam je v textech přisuzován výlučnému vztahu matka-dítě: „Matka má „těhotenský náskok” devíti měsíců a je díky němu hormonálně nastavená k tomuto výlučnému vztahu, který v vrcholí v 7. a 8. měsíci života dítěte“ (OI-2005-2). Tento vztah je označován jako „nenahraditelný, výsadní nebo ojedinělý“ (OI-2005-1).

V konzervativních textech zaměřených na přirozenou rodinu figurují především vztahy mezi mužem a ženou: „Otázka správného vztahu muže a ženy má své kořeny v nejhlubší podstatě lidského bytí“ (KL-2013-2). V textech je kladen velký důraz na to, že základem rodiny není společné soužití muže a ženy, ale manželství. Častá jsou spojení „rodina založená na manželství“ (OI-2005-1), „podpora institutu manželství“ (RP-2003-1) nebo „zdravé manželství“ (OI-2008-1).

Z textů přímo vyplývá, že autoři by si přáli zvýhodnit manželství před jakýmkoliv jiným typem soužití, a to jak po finanční, tak po právní stránce, protože „manželská rodina klade ze všech forem soužití nejnižší nároky na státní rozpočet a je stále nejstabilnějším svazkem vytvářejícím optimální prostředí pro rození dětí“ (OI-2006-1). „Manželství jako instituce není tedy jakýmsi nenáležitým zásahem ze strany společnosti nebo jejich představitelů či

jakousi formou uloženou zvenku; naopak, představuje vnitřní požadavek smlouvy manželské lásky“ (KL-2013-2).

Články konstruují dokonce takové scénáře, ve kterých by měl přímo stát vyjádřit svou preferenci manželství před jinými typy soužití, jde-li mu o rozvoj společnosti a jeho samotné přežití.

V textech výrazně figurují také vztahy mezi rodiči a dětmi. Tyto vztahy jsou zde vykreslovány idylicky a jsou vždy zakomponovány do přirozené rodiny matka-otec-dítě, jiná varianta takřka nepřipadá v úvahu. Děti jsou vykreslovány jako prvotní cíl manželství a v textech je patrné také výrazné rozdělení rolí, kdy matce je přisuzována role pečovatelská a otcí role ochranná, oba pak mají vytvářet domov a zázemí pro společné děti.

Neopomenutelné jsou v textech i vztahy mezigenerační. Vztahy v rodině jsou chápány jako jakýsi nepřetržitý řetěz tvořený několika generacemi, které spolu žijí a sdílí existenci a nemalý důraz je kladen taky na rodinné vztahy: „Přirozená rodina otevírá svůj domov dalším členům širší rodiny. Láska a péče rodičů k malým dětem se odráží v péči a lásce, kterou dospělé děti věnují svým stárnoucím rodičům. Skutečně rozvinutá rodina zahrnuje tři i více generací. Taková rodina se dokáže o sebe postarat“ (OI-2008-1). „Hodnoty jako svoboda, rodina, poctivá práce – a víra, naděje a láska. Vždy víra, naděje a láska. A z těch tří největší je láska“ (KL-2014-1). Nemalý význam je v textech příkládám i tomu, že pokud rodiče zodpovědně vychovají své děti, ty jim pak pomohou zajistit klidné stáří tím, že se o ně postarají materiálně, finančně, ale také jim budou ve stáří oporou.

Konzervativní články často distribuují různé přijatelné způsoby života, které nesou označení jako „normální“ - patří sem rodina a manželství, a pak následují různé další druhy životního stylu, které často nesou přívlastky jako bohémský, atraktivní, moderní nebo trendy. Přestože tyto přívlastky nemají samy o sobě hodnotící charakter, z textů vyznívají pejorativně, hanlivě a číší z nich označení pro něco podřadného: „Vedle normální rodiny vznikají jiné varianty: bezdětný soukromý život (nemanželské životní svazky, bezdětná manželství, svobodní jedinci, partnerství na dálku), nemanželské životní svazky s dětmi (samoživitelé, náhradní rodinná péče, homosexuální partnerství)“ (OI-2006-2). Z textů vyplývá i kritika médií, která upřednostňuje a prosazuje nové formy soužití a vysmívají se tradičním formám a rodinám: „Tradiční rodina se ve srovnání s takovými možnostmi, jaké neustále předkládají i média, jeví fádně, nudně, konformně, maloměšťácky a postrádá napětí“ (OI-2006-2). Texty také kladou důraz na dodržování norem a tradic, z textů

vyplývá, že právě dodržování těchto prověřených tradic může být základem pro spokojený rodinný život: „Stabilita rodiny nevznikne sama od sebe. Potřebuje silnou kulturu manželství: pevné normy i subtilní vodítka nastavená tak, aby usměřňovala rozhodování lidí ve prospěch jejich dlouhodobých zájmů a obecného blaha“ (OI-2013-1). „Osobní a vzájemné „ano“ muže a ženy otevírá prostor pro budoucnost, pro autentickou lidskost každého z nich a zároveň je určeno pro dar nového života“ (KL-2013-2). Norma je v textech dokonce označována i jako jeden ze symbolů manželství, mezi základní manželské normy patří norma stálosti, exkluzivity a orientace na rodinný život.

Texty často vytváří komplexní spojení mezi rodinou a státem. Je zdůrazňováno, že bez kvalitních rodin nemůže stát vůbec fungovat: „Domovy jsou zdrojem s řádem spojené svobody, pramenem pravé demokracie“ (OI-2008-1). Texty tvrdí, že v současné době často vznikající náhražky rodin mohou vést až k totalitní tendence státu (OI-2005-1). Texty tedy vytvářejí přímou souvislost mezi fungující demokratickou společností a přirozeným rodinným ideálem. Fungující rodiny vidí jako vítězství demokracie a domov vystavený na manželství chápe jako zdroj pravé politické suverenity a zdroj demokracie (OI-2008-1).

V textech často dochází ke zdůrazňování a zvýznamňování něčeho, co je normální oproti tomu, co je vyčnávající až excentrické. Slovním spojením „normální rodina“ nebo „normální život“ už je dán přesný význam tohoto sdělení, a čtenář přesně ví, co mu autor zamýšlel říct a není třeba dalšího vysvětlení. Jakákoliv odlišnost od normálu je v textech zdůrazňována, děti rodící se mimo manželskou rodinu je příliš mnoho, rebelie dětí bývají až příliš bláznivé.

7.2 Sňatky osob stejného pohlaví

„Manželství osob stejného pohlaví se stalo předmětem živé debaty a my to nemůžeme ignorovat“ (OI-2013-1) – takto nebo velmi podobně začíná většina textů, které se zabývají homosexuálními sňatky. Všechny úvodem zdůrazňují, že se jedná o téma aktuální, živé i kontroverzní a že je třeba se jím zabývat. Autoři zdůrazňují nutnost debaty, která se kolem homosexuálů v poslední době vytvořila a nastiňují také současnou legislativu.

V textech týkajících se homosexuality se nejčastěji naráží na sňatky osob stejného pohlaví a také možné adopce dětí homosexuálními páry. V první řadě konzervativní autoři řeší, zda homosexuální sňatky mohou být povýšeny na úroveň tradičních sňatků, a zda

homosexuální pár může mít status „rodina“. To je stěžejním tématem textů týkajících se homosexuality.

V textech je často zvýznamňováno, že homosexuální partnerství NENÍ rodina a je stavěno na úroveň kohabitujiících partnerů nebo svobodných matek, z textů vyplývá, že autoři považují tato uspořádání za negativní. Články zvýznamňují důležitost heterosexuálních manželství a vznášejí obavu, že povolení sňatků osob stejného pohlaví by mohlo vést k oslabení instituce manželství a k narušení kultury manželství.

V textech jsou také konstruovány aktivity v rámci boje proti homosexuálům: „Dominantní je samozřejmě strach z homosexuality jako z čehosi neznámého a nebezpečného“ (CE-2006-2). Velmi často se mluví o kultuře manželství, která je mezi konzervativními příznivci spojována pouze s heterosexuálními páry.

Homosexuálové jsou také vytlačováni z definice tradiční rodiny, protože tradiční rodina sestávala ze dvou osob odlišného pohlaví, které obvykle zplodily několik dětí a hodlaly je vychovávat (OI-2006-2). V kontextu této definice homosexuální manželství působí diverzně: „Tradiční rodina rychle mizí. A statistiku nezlepšují ani sémantické triky, které ve snaze vrhnout na bezútěšné statistiky poněkud přívětivější světlo k „rodině“ formálně řadí i matky samoživitelky či homosexuální páry“ (OI-2006-2). „Po všech experimentech s manželstvím a rodinou je čím dále jasnější, že se jedná o nejdůležitější instituci společnosti. Instituci, kterou nelze jednoduše přizpůsobovat a měnit v závislosti na požadavcích doby. Ona není jen jednou z několika možností způsobu života“ (RP-2004-1).

Autoři článků zdůrazňují aktivity homosexuálů, kteří se snaží prosadit změny týkající se legalizace svých svazků. Tyto aktivity jsou hodnoceny ve všech případech negativně, autoři zdůrazňují hlavně špatný vliv tohoto post-rodinného svazku na přirozenou rodinu, manželství a také na tradiční společenské normy, protože od té doby, co některé země začaly uznávat vztahy osob stejného pohlaví, musí stát čelit zpochybňování i většiny ostatních tradičních norem (OI-2013-1).

Proti aktivitám homosexuálů stojí aktivity odpůrců homosexuálních manželství a adopcí dětí homosexuálními páry. Důležitou sbahou je zde boj proti redefinování tradičního manželství a tradiční rodiny. Autoři vyzdvihují, že bojují, brojí, potýkají se, utkávají se s hnutími na podporu homosexuálů nebo proti změnám v legislativě, které by měly legitimizovat nebo podporovat homosexuály: „Zoufale bojujeme, abychom uchovali

životně důležitou instituci manželství, kterou si chtějí přisvojit homosexuálové“ (OI-2008-1).

V článcích je patrné silné rozlišení identit homosexuálové x heterosexuálové. Identitě homosexuálů je upíráno právo používat spojení rodina nebo manželství, toto právo je výsadou pouze heterosexuálních párů. U homosexuálních párů se autoři nesnaží o žádnou další charakteristiku nebo připisování vlastností, charakteristika je určena pouze jejich sexuální orientací.

V textech se nejčastěji vyskytuje označení „osoby stejného pohlaví“, méně se vyskytuje označení homosexuální nebo gay a lesbické páry. Osoby stejného pohlaví pak nemají žádné charakteristiky, nelze vyčíst, zda se jedná o ženy nebo muže a nejsou jim v textech připisovány žádné vlastnosti.

Články často stanovují vztah mezi veřejností, námi všemi, a homosexuálními páry. Čtenářům textů jsou kladeny různé otázky a vyzývají ho k zamyšlení se nad danou problematikou: „Proč se máme tak úporně snažit, aby partnerství osob stejného pohlaví nebylo uznáno za manželství? Pokud učiníme z volby pohlaví „právo“, nedojdeme časem do bodu, kdy si budeme moci „svobodně zvolit“ i svůj věk?“ (KL-2013-3). „A je zde otázka, jaký smysl má k sobě poutat lidi, kteří žádnou společnou odpovědnost nemají a ani mít nemohou, protože prostě z jejich spojení nový život vzejít nemůže“ (RP-2004-1). „Smí mít homosexuálové paralelní zákon o registrovaném partnerství? Smí „nepřirozené“ fenomény požívat stejné legislativní instituty jako fenomény přirozené?“ (RP-2010-1).

Otázky, na které si mají čtenáři odpovědět, jsou ale předem položeny tak, aby odpověď nahrávala proti sňatkům osob stejného pohlaví, jsou ideově zabarvené a bez možnosti odpovědět ve prospěch homosexuálů. Tyto otázky jsou velmi naléhavé a nutí čtenáře se nad danou problematikou zamyslet. Články ale obratem nabízejí odpovědi a stanoviska k dané problematice tak, aby si čtenář utvořil žádoucí a očekávaný názor.

Homosexuální sňatky jsou téměř bez výjimky stavěny do souvislosti se sňatky heterosexuálních párů, které jsou bezvýhradně prezentovány jako norma, se kterou se ostatní formy soužití lidí poměřují. Texty zaměřené na sňatky osob stejného pohlaví explicitně i implicitně vyjadřují především nesouhlas s uzavíráním sňatků osob stejného pohlaví. Sňatky osob stejného pohlaví jsou označovány jako „pseudomanželství osob stejného pohlaví a za projevy anarchistické svobody, která se neprávem vydává za skutečné osvobození člověka“ (KL-2013-2).

V textech zaměřených na sňatky osob stejného pohlaví se nezdá, že se objevuje slovo manželství, ovšem dáno do uvozovek - „manželství“. Autoři článků tím chtějí vyjádřit jakousi ilegimitu nebo neoprávněnost homosexuálů k používání slova „manželství“.

Autoři často užívají až extrémní slovník k vyjádření nesouhlasu. Proti těmto sňatkům je třeba bojovat, posvátnost manželství bude zničena, manželství utrpí újmu (RP-2004-1) a rozhodnutí vedoucí k povolení sňatků osob stejného pohlaví bude mít zhoubné následky (KL-2013-2).

7.3 Rodinná politika

Rodinná politika je téma v médiích velmi živé. Zdůrazňována je především nutnost veřejné debaty na toto téma, fakta jsou komentována odborníky, politiky i veřejností. Často jsou zmiňovány životní situace jednotlivých rodin, jsou prezentovány konkrétní rozpočty. V souvislosti s rodinnou politikou jsou nejvíce řešeny rodinné finance a sociální dávky.

Rodinná politika je v člancích zvyšňována jako téma aktuální, nabývající na významu a důležitosti: „Rodinná politika má dlouholetou tradici v zemích střední a západní Evropy“ (OI-2008-2). I v souvislosti s politikou se často objevuje spojení rodiny s krizí: „V souvislosti se ztrátou tempa našeho ekonomického rozvoje se správně připomíná, že jeho kořeny vězí v obecnějších dysfunkcích celého společenského systému, včetně krize zásadní instituce naší civilizace, kterou je rodina“ (IVK-2013-1).

V textech je zvyšňováno hlavně finanční hledisko, rodinná politika je tak často „osekána“ pouze na diskuzi o finanční podpoře rodin: „Sociální systém a to, zda potřebuje reformy či nikoliv, je velmi častým tématem diskuzí“ (PU-2007-1).

Ve spojitosti s rodinnou politikou je také často zmiňováno slovo „sociální“ – v souvislosti s rodinnou politikou se vyskytuje snaha o sociální a hodnotové stability, zaměřuje se na sféru sociálního zabezpečení a jsou vytvářeny sociální koncepce rodinné politiky.

V člancích se nachází velké množství direktivních požadavků: „Rodinná politika nemůže být redukována na řešení sociálních problémů. Rodinná politika by se měla stát v budoucnu jedním z centrálních pilířů podpory rodiny ve státní správě. Rodinná politika musí tuto situaci reflektovat“ (OI-2005-1). Z těchto imperativů vyplývá snaha autorů článků o vyvolání diskuze o změnách, zlepšení a řešeních aktuálních problémů.

Základním posláním rodinné politiky je podle autorů pomoc rodinám, tím začíná většina článků na toto téma: „Rodinná politika musí mít za cíl podporovat rodinu jako organický celek, jako svébytnou instituci. Rodinná politika by se měla stát v budoucnu jedním z centrálních pilířů podpory rodiny ve státní správě“ (OI-2005-1). „Rodinná politika má za cíl podporu rodiny jako celku, ať jsou již důvody dány snahou o zachování sociální a hodnotové stability, nebo populačními cíly“ (OI-2008-2).

V článcích se vyskytuje silná tendence po nápravě, po změnách a autoři sami navrhují nové změny a koncepce v rodinné politice: „Odstranění či zmírnění příčin těchto jevů by se mělo stát jedním z cílů státní rodinné politiky“ (OI-2005-1).

Základní identitou v článcích je identita „rodina“. Z článků jednoznačně vyplývá, že rodinu je třeba chránit, bránit, starat se o ni a bojovat za ni, je brána jako v současné době oslabená, upadající a ochromená a je na počátku 21. století hanobena a ohrožena. Cíl efektivní rodinné politiky je „eliminace strukturálního znevýhodnění rodin s dětmi ve společnosti oproti jiným formám soužití“ (OI-2005-1).

Sociální dávky a sociální systém je v článcích zaměřených na rodinnou politiku vyzdvižováno až tak často, že se může zdát, že rodinná politika rovná se finanční podpora rodin: „Systém musí nabídnout účinnou pomoc těm, kdo ji opravdu potřebují“ (PU-2007-1). „Rodina, a to i ve svém širším smyslu jako komplex úzkých mezigeneračních vztahů, má totiž zdaleka ne v poslední řadě pro své členy význam i v ekonomickém významu“ (IVK-2013-1).

Významnou roli hraje v článcích i stát, který by měl být tím, který zajišťuje podporu rodinám. Autoři zmiňují obecné informace o systému sociálních dávek a sociálního zabezpečení a kdo a za jakých podmínek může na jednotlivé dávky dosáhnout. Nevyhýbají se ani kritice a konstatování, že tento systém není v České republice nastaven dobře a spravedlivě pro rodiny s dětmi: „Koncepce současně neobsahuje žádné návrhy na efektivní změnu systému finanční podpory rodiny, návrhy na větší ocenění domácí péče o děti a nepřináší podporu instituci manželství. Společnost a stát, přesto že i nadále na přežití rodin bezprostředně závisejí, dosud dostatečným způsobem nekompensují ani neodstraňují relativní znevýhodnění rodin vůči ostatním formám života bez dětí (OI-2005-1).

Texty ustavují vztahy především mezi rodinami a státem. „A když tito získají v populaci většinu – tím myslím, že tento životní styl rodinných hodnot a silných, početných rodin se

stane většinovým – pak společnost může být opět na cestě k mnohem intenzivnější tvorbě bohatství. Budou tady totiž ti, kdo budou bohatství tvořit“ (KL-2014-1).

Rodina je pro stát základním prvkem a články většinou v úvodních odstavcích nezapomínají zmínit, že rodiny jsou nenahraditelnými subjekty: „Rodina je základní stavební jednotkou společnosti, v níž dochází k přípravě lidského jedince na život v širším společenském celku a k uskutečňování většiny základních potřeb člověka“ (OI-2005-1).

V drtivé většině případů je apelováno za zlepšení a zkvalitnění rodinné politiky. Texty označují rodinnou politiku jako znevýhodňující až diskriminační. Opět je kladen největší důraz na finanční stránku, velmi často se píše o sociálních dávkách a finanční podpoře rodiny: „Cíl efektivní rodinné politiky založené na eliminaci strukturálního znevýhodnění rodin s dětmi ve společnosti oproti jiným formám soužití a současně na podpoře autonomního výkonu přirozených funkcí rodiny musí být naplněn za vyváženého použití nástrojů finančního i nefinančního typu“ (OI-2005-1). „Chceme podpořit soudržnost a sounáležitost rodiny. To bude i motivační prvek pro rodiče mít spíše více dětí, dobře je vychovat a dát jim i vzdělání, které je předpokladem vyššího výdělků“ (CE-2006-1).

Texty se snaží prosazovat výchovu dětí doma a spravedlivé ohodnocení rodičů pečujících o děti. Velmi často negativně hodnotí finanční nedostatek, který rodiče (hlavně matky) starající se o děti pocítují na rodičovské dovolené a apelují na stát, aby zlepšil finanční pozici rodiče na rodičovské dovolené: „Abychom přivedli matky i otce zpátky domů zajistíme rodičům působícím doma přinejmenším stejné dávky, jaké pobírají uživatelé kolektivních zařízení. Ukončíme diskriminaci rodičů pečujících o děti doma. Opatření ekonomické podpory rodiny jsou prostředkem kompenzace finančního znevýhodnění“ (OI-2005-1).

V textech zaměřených na rodinnou politiku dochází v první řadě k upozornění na důležitost tohoto tématu, zdůrazňována je významnost pro každého jednotlivého občana státu. V textech většinou nenajdeme vyhraněné názory, ale časté je opakování stále stejných slovních spojení jako podpora rodin, diskriminace rodin, otec živitel nebo sociálně slabí. Přestože je téma hojně medializováno, nepřináší ve většině případů mnoho nových faktů, dá se spíše říct, že opakuje stále stejné informace, a ani v oblasti řešení problémů nepřichází s možnými inovacemi.

8 ANALÝZA TEXTŮ Z AMERICKÝCH ZDROJŮ

8.1 Přirozená rodina

Americký konzervativní diskurs vyzdvihuje pojem „tradice“ a to natolik, že se často objevuje již v samotných názvech článků. Články s názvy „Tradiční rodina“ nebo „Tradiční rodina nejlepší pro děti“ už předem předestírají konzervativní stanoviska autorů a směr, jakým se text bude ubírat. Autoři v nich označují rodinu jako významnou, nenahraditelnou a zvýznamňována je hlavně důležitost rodiny: „Ze všech základů na kterých budujeme naše životy, si musíme připomínat, že rodina je nejdůležitější“ (WS-2012-1). Tradiční rodina je považována za základní složku společnosti: „Pouze minující, angažovaná rodina, spolehlivě vstřípí sociální slušnost a mravy. Bez milující rodiny nemůže žádná společnost fungovat“ (AI-2001-1). Autoři se přímo ztotožňují s tradičním pojetím rodiny: „Doufám, že zvládnou předat tradici lásky a rodiny i mým dětem“ (AC-2013-3).

Konzervativní texty v současné době reagují na proměňující se společnost a vidí institut rodiny jako oslabený a v krizi: „Ve Spojených státech amerických, stejně jako v celém západním světě, je manželství v hluboké krizi. Od poloviny 90. let, skoro jedna pětina všech bílých dětí v USA žije pouze s jedním rodičem, většino s matkou, a více než polovina všech afroamerických dětí nyní žije pouze s matkou. Stejný trend je v Austrálii, Kanadě, Dánsku, Francii, na Novém Zélandu, ve Švédsku i ve Velké Británii. Přidejte počet dětí žijících s rozvedenými rodiči – více než jeden milión v roce 1995, srovnajte s 500 tisíci v roce 1960 – a máte krizi tradiční rodiny“ (AI-2002-1).

Rodina v krizi je vlastně rodina neúplná. Sem patří svobodné matky, nesezdané tzv. kohabituující páry a rozvedení partneři. V textech dochází k přímému srovnávání dětí rodičů žijících v manželských rodinách a dětí žijících v některém podle konzervativců nevyhovujícím svazku. Autoři se snaží opírat o různé výzkumy a tím podložit svá tvrzení, že pouze manželská rodina je rodinou plnohodnotnou, všechny ostatní varianty jsou nevyhovující a dětem škodlivé: „Ve srovnání s manželskými páry, nesezdaní partneři mají sklony vykazovat chudší kvalitu vztahů a méně psychickou a finanční pohodu. Konkrétně páry, které vstupují do společného života bez zasnoubení, tíhnou k nižšímu stupni uspokojení v následném manželství, a tudíž jsou více náchylní k rozvodu“ (HF-2012-1).

„Matky, které žijí s otci dětí bez manželského svazku, mají škodlivý vliv na předškolní děti, který později vede k vyššímu výskytu úzkosti, depresí, agresivního chování a k sociálnímu vyloučení“ (AI-2005-1).

Děti žijící v neúplných rodinách jsou označovány jako deprivované a citově strádající. Autoři zvyšňují nejen dlouhodobý negativní dopad na tyto děti, ale také následky, které si mohou děti nést do konce života. Tady se autoři nebojí požívat citově zabarvené výrazy a lze z článků vidět snahu o ovlivnění čtenářů a jakousi „hru na city a na emoce“: „Děti, které tráví svá formativní léta zbaveny lásky a pozornosti láskyplných rodin, mají často vážné problémy s navazováním vztahů během dalšího života. Uzavření sami v sobě, nestarají se o to, co si o nich myslí ostatní – jestli k nim cítí lásku, nenávist nebo lhostejnost. Pouze strach z fyzické síly nebo ztráty privilegií je může motivovat k lepšímu chování“ (AI-2001-1). Texty distribuují nepřijatelnost těchto dětí v řádné společnosti a vykazují je rovnou na její okraj. A to nejen v dětském věku, ale nedávají jim šanci ani jako dospělým: „Tyto zničené děti dělají to, od čeho se racionálně neumějí odtrhnout – lžou, podvádějí, kradou a toto všechno dělají s klidným svědomím. Jako dospělí se pak mohou usmívat a působit okouzlejícím dojmem a družně, ale ve skutečnosti je to jenom přetvářka“ (AI-2001-1).

Významnými subjekty v konzervativních textech jsou manželé. Autoři totiž definují manželství jako spojení dvou lidí – důraz je v definicích kladen hlavně na to, že je to spojení muže a ženy. Ačkoliv by tam tento výčet být nemusel, ve většině definic tradičního manželství se objevuje. Toto spojení je totiž bráno jako jediné, jiné nepřichází v úvahu: „Tradiční, tedy přirozená definice manželství, je spojení muže a ženy jako manžela a manželky“ (HF-2013-1)

Dalším významným subjektem v textech je rodič. Texty uznávají za rodiče pouze „dva sezdané manžele, kteří žijí pod jednou střechou“ (WS-1999-1).

Většinou hned za vymezením tradiční rodiny následuje výčet toho, co se za tradiční rodinu nepovažuje. Média tak distribuují přijatelné formy soužití a snaží se vyvolat ve čtenářích stejná stanoviska: „Výzkum z roku 1996 uvádí, že děti z manželských rodin dosahují vyššího vzdělání než studenti žijící s nesezdanými rodiči, pouze s matkou nebo v jiném typu rodiny“ (AI-2005-1).

Média vytvářejí velmi silné spojení mezi rodinou státem. „Dnešní slabost rodiny je obrovsky podstatná pro politiku. V současné době jsou spojené státy na vedoucích pozicích v počtu kohabituujících partnerů a krátkodobých svazků, proto by se měli političtí lídři zamyslet a najít cestu jak předcházet tomuto skrytému nebezpečí“ (WS-2012-1).

Média považují současnou rodinnou situaci za dramatickou: „Jedna z nejvíce dramatických sociálních situací dneška – rozpad rodiny, lze pouze okrajově řešit s pomocí politiky (WS-2012-1).

Téma je natolik politicky zásadní, že se k němu vyjadřují i politicky významní představitelé. Stojí za povšimnutí, že přestože dva kandidáti na prezidenta Spojených států amerických – Barack Obama a Mitt Romney ve většině politických debat stáli názorově proti sobě, v otázce rodiny se shodli.

Mitt Romney: „Dovolte mi zmínit další věc a to jsou rodiče. Potřebujeme matky a otce, pomáhají vychovávat děti. Existuje mnoho úžasných svobodných matek i svobodných otců. Ale řekněme našim dětem, že předtím než budou mít děti, měli by přemýšlet o manželství, to je výborný nápad“ (WS-2012-1)

Barack Obama: „Ze všech základů, na kterých stojí naše země, je rodina ten nejdůležitější. A měli bychom si uvědomit, jak obrovské a kritické opodstatnění mají otcové. Oni jsou učitelé a kouči a mentorové pro naše děti. Jsou příkladem úspěchu a lidmi, kteří nás k němu neustále tlačí. Ale musíme si uvědomit, že chybí příliš mnoho otců v příliš mnoha domech. Vzdali se své zodpovědnosti a chovali se jako kluci. A základy našich rodin jsou kvůli nim slabé“ (WS-2012-1).

Spolu s krizí rodiny jdou ruku v ruce neúplné rodiny. Nejméně vhodné jsou pro výchovu dětí dle médií kohabituující páry. Texty toto soužití přímo odsuzují, srovnávají je s manželskými páry a upozorňují na negativní vliv na děti: „Pokud chceme z dětí vychovat slušné občany, je při výchově důležitá láska matky i otce. Rozvedení rodiče pracují s dětmi hůře, mají na ně méně času. A děti narozené mimo manželství mají mnohem větší tendence propadat ve škole, spáchat sebevraždu, dostat se do styku se zločinem, drogami nebo do depresí, než děti, které se narodily v tradiční rodině“ (AI-2001-1).

Články velmi výrazně zvýznamňují fakt, že děti z neúplných rodin si sebou nesou jakési stigma, které je poznamenává ve všech oblastech jejich života současného i budoucího: „Děti z nemanželských rodin si ve srovnání s dětmi z úplných rodin nesou do života velkou sociální nevýhodu“ (AI-2002-1). Texty zvýznamňují výhody dětí z úplných manželských rodin a vykreslují je jako elitu mezi dětmi: „Děti vycházející ze stabilní dvou-rodičovské a milující rodiny mají velký sociální náskok před těmi z neúplných rodin. Děti z neúplných rodin jsou tímto faktem stresovány a rodiče se pak snaží dosáhnout úspěchu svých dětí mnohdy i ponižujícím způsobem. Děti takovýchto rodičů pak nemají

žádnou úctu k rodinným hodnotám a situacím, ve které jsou přítomni oba rodiče, a která nabízí výchovu k zodpovědnosti a k závazkům.“ (AI-2005-1).

8.2 Sňatky osob stejného pohlaví

Články zvyčnamňují fakt, že problematika homosexuálních manželství je v současnosti důležitým tématem, proto autoři této problematice přisuzují charakteristiky jako „důležitý“ a „viditelný“, autoři jsou „velmi zvědaví“, jak bude problematika vyřešena, a diskuze na toto téma je „nevyhnutelná“. Autoři článků ovšem mají snahu dát význam tomu, že vlastně neodmítají homosexuály a homosexuální vztahy, ale nesouhlasí se sňatky homosexuálů: „Pokud se homosexuál stane profesorem nebo policejním úředníkem, dělá stejnou práci jako heterosexuál. Ale existuje rozdíl mezi sezdanými páry a homosexuálními páry žijícími v dlouhodobém vztahu“ (WS-2009-1).

I v člancích o homosexuálním manželství dochází k definování rodin a autoři hojně užívají základní rozdělení na tradiční manželství a homosexuální manželství. Slovo „tradiční“ již v sobě nese jistou definici, která není v textu dále vysvětlována, ale čtenář ví, že tradiční manželství rovná se sňatek mezi mužem a ženou: „svazek mezi mužem a ženou zakořeněný ve vzpomínkách mnoha generací, stvořen pro budoucnost a pro generace nových životů“ (AC-2014-1).

Texty konstruují aktivity v rámci boje mezi příznivci a odpůrci homosexuálních manželství. Už v samotných nadpisech článků o homosexuálních manželstvích se objevuje velmi často slovo „boj“ a „bojovat“: „Státy bojují proti sňatkům homosexuálů“ „Pensylvánie bojuje proti nejvyššímu soudu kvůli povolení sňatku homosexuálů“ (WT-2013-1). Autoři rozdělují Spojené státy americké na dva tábory bojujících, bojuje se pro i proti homosexuálnímu manželství, boj je všudypřítomný: „Boj o sňatky homosexuálů rozdělil Ameriku na dva tábory. Ale více než cokoliv jiného je to boj mezi generacemi“ (AC-2013-1).

Zásadní identitou v textech je identita „my, kteří odmítáme homosexuální manželství“. Samotní autoři článku píšou o sobě jako o odpůrcích homosexuálního manželství, v textech jsou tyto názory vyjádřeny zcela jasně: „my, kteří se stavíme proti homosexuálnímu manželství“ (WS-2009-1).

Můžeme říci, že články konzervativních autorů spojuje nesouhlas se sňatky homosexuálů. Tito autoři argumentují proti těmto sňatkům a vztahují je k tradičním sňatkům muže a ženy. V některých člancích ovšem můžeme najít i jakýsi pohled do budoucna, co by se mohlo stát, kdyby byly sňatky schváleny. I zde nacházíme spíše sklon k negativnímu stanovisku: „Může se stát, že manželství homosexuálů bude schváleno, veřejné mínění se zklidní a homosexuálové se budou starat o svá manželství a rozvody jako všichni ostatní a vše se vrátí do normálu. Na druhou stranu stoupenci homosexuálů a jejich podporovatelé mohou začít vyvíjet další tlak a budou se snažit dosáhnout dalších pozic“ (AI-1999-1). Další hrozbou se zdá být i ztráta zodpovědnosti v celé společnosti: „Ve společnosti se objevuje ztráta zodpovědnosti, nejen sexuální, ale zodpovědnosti všeobecně. Pokud nebudou existovat standarty, všechno bude akceptovatelné. A pokud lze všechno akceptovat, nikdo se nebude chovat zodpovědně“ (AI-1999-1).

Texty v konzervativních médiích hodnotí snahu o uzákonění možnosti sňatku homosexuálů negativně. V aktivitě homosexuálů vidí snahu o vlastní zviditelnění, o to být moderní: „Homosexuálové se snaží dosáhnout pouze velmi moderní verze manželství“ (WS-2009-1).

Autoři prezentují tradiční manželství jako založené na povinnostech, úkolech a cílech, důležité je vytvořit stabilní domov pro děti a stanovit pravidla: „vztah mezi heterosexuálními rodiči je důležitý pro vytvoření stabilního domova, kde mohou fungovat pravidla a povinnosti“ (WS-2009-1). Naproti tomu stojí manželství homosexuálů, které „je založeno pouze na romantickém vztahu, bez povinností a úkolů“ (WS-2009-1), což pro odpůrce homosexuálních manželství není důvod k tomu tato manželství povolit a uzákonit. Dalším významným argumentem odpůrců homosexuálních manželství je fakt, že tito partneři nemohou mít vlastní potomky „potom je tedy manželství založené pouze na sexu a erotice absurdní“ (AC-2013-4).

Ani americká média se nevyhýbají zvýznamňování znakových systémů, hojně je využívají k tomu, aby označili homosexuální sňatky za něco výjimečného, co musí být v textu zdůrazněno. Proto se setkáváme v textech s uvozovkami nebo kurzívou, pokud autoři udávají spojení „homosexuální manželství“, čímž chtějí zdůraznit, že se toto slovní spojení odlišuje od normálu.

8.3 Rodinná politika

Rodinná politika je ve Spojených státech amerických řešena nejen médii, ale hojně také politiky v různých politických debatách. I zde jsou hlavním tématem finance a finanční podpora rodin.

Ve Spojených státech amerických je systém sociálních dávek nastaven odlišně od systému českého a zásadní rozdíl je i v pohledu veřejnosti i médií na příjemce sociálních dávek. V amerických médiích se můžeme dočíst, že sociální dávky „jsou v současné době monumentálním problémem“ a „sociální dávky jsou problémem, o kterém nikdo nechce mluvit“ (ON-2013-1. Témata týkající se sociálních dávek jsou v textech zvýznamňována přívlastky jako dramatický nebo fatální.

Spojené státy americké se rozhodně nechtějí prezentovat jako sociální stát a tuto skutečnost neskrývají, naopak o ní dávají důrazně vědět prohlášeními, že „dny moderního státu založeného na sociálních dávkách jsou sečteny“ (WS-2013-1). To vyplývá už ze samotných názvů článků, kde autoři vyjadřují negativní postoj k příjemcům sociálních dávek: „Potřeba versus chamtivost“ (AC-2013-2).

Texty zdůrazňují mimo jiné i aktivity jednotlivých rodin. Nikde v textech jsem nenašla příběhy rodin, které se důvodů nešťastných shod okolností byli nuceni k pobírání sociálních dávek, na druhou stranu můžeme najít novinové články zabývající se rodinami, které sociální dávky zneužívají a obírají tak stát i daňové poplatníky. Tito příjemci dávek jsou pak označováni přímo v názvech článků: „Pár obviněn z podvodu se sociálními dávkami“, článek pak pokračuje konkrétním podvodem: „chiropraktik a jeho žena byli obviněni federálním úřadem za nezákonné pobírání sociálních dávek a známek na jídlo zatímco žili v domě u jezera za 1,5 milionů dolarů“ (SA-2011-1).

Autoři textů rozdělují společnost na dva tábory proti sobě stojící. Na jedné straně stojí identita „těžce pracujících platičů daní“ (FN-2014-1). Tyto platiče je třeba bránit a ochraňovat: „testování na přítomnost drog u příjemců sociálních dávek by pomohlo lépe chránit platiče daní a rodiny“ (FN-2013-1).

Na druhé straně stojí identita příjemců sociálních dávek. Ti jsou často obviňováni z nezodpovědnosti, z braní drog a cílené nezaměstnanosti. Ze strany novinářů se ozývají hlasy, že by příjemci sociálních dávek „měli doložit alespoň tři zaměstnání“ (FN-2014-1) nebo by měli být „testováni na drogy“ (FN-2013-1).

Texty tak utváří negativní vztahy mezi pracujícími, příjemci sociálních dávek a státem. Pracující jsou v textech poměřováni s příjemci sociálních dávek, kteří se často uchylují k podvodům a „podávají klamavé informace aby obdrželi sociální dávky“ (CNS-2012-1). Stát chce své daňové poplatníky ochránit a proto „je nutné vytvořit databázi, která by identifikovala a shromažďovala podvodníky“ (CNS-2012-1). Vlastnosti jednotlivých subjektů jsou tedy pevně dány – z článku vyplývá, že pracující a platící daně jsou čestné osoby, které stojí na straně státu a stát je za to ochraňuje. Příjemci sociálních dávek jsou naopak lidé nečestní a podvádějící, které je třeba kontrolovat, o to se stará stát, který hlídá a trestá. Pracující člověk je zde brán jako norma, s pracujícím člověkem jsou příjemci sociálních dávek poměřováni a logicky z toho vychází negativně, ať už se do této situace dostali jakkoliv.

To co většinu analyzovaných článků spojuje, je rozhořčení nad zneužíváním sociálních dávek: „Musíme pokračovat ve volání po reformě ostře zakročit proti podvodníkům a zneužívání sociálních dávek (FN-2014-1). Články staví do souvislosti hlavně kriminalitu a příjemce sociálních dávek. Hlavním argumentem pro omezení sociálních dávek je jejich zneužívání: „Dávky jsou určeny pro podporu rodin a dětí. My jsme ale zjistili, že sociálními dávkami je placen hlavně alkohol, cigarety a další věci, za které by těžce pracující daňoví poplatníci neměli doplácet“ (FN-2014-1). Stejně tak se politici snaží zamezit utrácení sociálních dávek v „nehtových studiích, tetovacích salónech a obchodech se šperky. Sociální dávky jsou určeny pouze na jídlo, ošacení a náklady spojené s bydlením“ (FN-2014-2). Autoři se snaží zdůrazňovat určitou regulaci, která je všudypřítomná u odběratelů sociálních dávek, protože peníze, které dostávají, musí být cíleně zaměřeny pouze na základní potřeby.

9 SROVNÁNÍ ČESKÉHO A AMERICKÉHO KONTEXTU

Nejdůležitějším pojmem pro český i americký diskurs je tradice. V obou případech je tradice vyzdvihována jako základní idea konzervatismu a jako zásadní konzervativní stanovisko. V obou případech je také rodina ve své tradiční formě brána jako hlavní stavební jednotka, na které je vystavěna společnost. Konzervativní autoři vkládají pojmy tradice a rodina rovnou do titulků svých článků, pojmy se v textech často opakují a zvýznamňují, objevují se přívlastky charakteristické pro konzervativní rodinu a autoři zdůrazňují význam rodiny pro stát a pro společnost. Důležitým pojmem je také stabilita rodiny, hlavně čeští autoři kladou velký důraz na podporu kultury manželství, na budoucnost manželství a také na kladný vliv rodiny na společnost a demokracii.

Autoři českých i amerických článků shodně upozorňují na krizi, ve které se současná rodina nachází. Zatímco čeští autoři vidí slabinu rodin v přílišné svobodě, odklonu od tradice a v zeslabení přirozených rodinných vazeb, američtí autoři vidí rozpad rodiny jako jakýsi novodobý trend. Obojí autoři se pak zaměřují na různé další druhy mimomanželských svazků. Tady již lze najít rozdíly v textech.

Lze konstatovat, že americké články jsou mnohem konkrétnější, údernější a jsou psány v mnohem bojovnějším duchu. Čeští autoři se zaměřují na pouhý výčet nemanželských forem soužití, zabývají se pouze okrajově dětmi, které z těchto svazků vzejdou, nezaměřují se na srovnávání dětí z manželských a nemanželských rodin, na jejich výchovu, vzdělání, vliv na budoucnost. Američtí autoři se naopak touto problematikou zabývají velmi detailně. Američtí autoři se velmi rádi opírají o různé studie a průzkumy, ze kterých vyplývají rozdíly mezi dětmi vychovávanými v úplných a neúplných rodinách. Poukazují na lepší start do života a větší možnosti dětí, které jsou vychovávány v tradičních rodinách. Podle konzervativních autorů jsou děti z neúplných rodin odsouzeny k páchání zločinů a ke kriminalitě. Mají také mnohem menší šanci k vytvoření stabilního partnerského svazku a k duševní pohodě v budoucnosti. Můžeme tedy konstatovat, že čeští autoři zůstávají velmi často u pouhého konstatování faktu, že neúplné rodiny jsou ve srovnání s tradiční formou manželského svazku škodlivé, špatné, zatímco američtí autoři předkládají pro toto tvrzení mnoho argumentů založených na výzkumech a studiích. Na rozdíl od českých autorů také zdůrazňují finanční hledisko, kdy jsou schopni spočítat průměrné příjmy manželských a nemanželských rodin a zdůraznit, že tradiční manželská rodina je na tom finančně mnohem lépe.

Problematika rodiny se v amerických médiích dostává mnohem více do popředí než v českých médiích. K problematice současného stavu rodiny se ve Spojených státech amerických opakovaně vyjadřují nejvyšší představitelé americké vlády, senátoři i kandidáti na prezidenta. V prezidentském předvolebním klání Baracka Obamy s Mitta Romneyho oba kandidáti ve svých proslovech i při vzájemných debatách zdůrazňovali nutnost ochrany rodiny a důležitost rodiny. V této problematice mezi nimi docházelo ke shodě, ač jinak stáli ve většině politických otázek proti sobě.

Problematika homosexuálních manželství je z pohledu českých i amerických médií na jednu stranu živým a aktuálním, na druhou stranu velmi kontroverzním tématem. Můžeme říci, že konzervativní autoři čeští i američtí mají na tuto problematiku veskrze stejný názor. Články začínají ve většině případů konstatováním nutnosti debaty na toto téma, ale již samotné názvy článků udávají směr celého textu a vyjadřují stanoviska autorů.

Texty pak především konstruují argumenty proti homosexuálním manželstvím a snaží se prezentovat argumenty stojící proti těmto svazkům. Analyzovanými texty prostupuje argument, že uzavřením sňatku se homosexuální páry nedostávají na úroveň tradiční rodiny, tento svazek je oproti klasickému manželství muže a ženy brán podružně a má druhořadé postavení.

Česká i americká média vyjadřují v souvislosti s homosexuálními svazky strach z budoucnosti. Autoři pocítují krizi současné rodiny a bojí se, že by se tato krize mohla ještě více prohloubit, pokud by homosexuálové dosáhli rovnocenného postavení s klasickými sňatky mezi mužem a ženou. Pro autory jsou tyto sňatky a práva z nich vyplývající považovány za něco nenormálního až absurdního. Zatímco američtí autoři vidí v současné debatě o homosexuálních manželstvích a právech hlavně snahu o to být moderní, čeští autoři viní ze současného stavu snahu o zpochybnění současných norem a nedostatečný důraz na tradice. Čeští autoři se tedy opět odvolávají na základní konzervativní myšlenky a normy, které jsme mohli najít již v diskuzi o současné tradiční rodině.

Oboje srovnávané texty konstruují jakýsi boj mezi příznivci a odpůrci homosexuálních manželství, přičemž je zjevné, že autoři se staví na stranu odpůrců. Výrazné jsou hlavně snahy o zabránění redefinování manželství, kdy by se homosexuální manželství mohlo dostat na úroveň tradičního manželství. Autoři se také snaží vyzdvihnout boj proti případným adopcím dětí homosexuálními páry a změny v legislativě týkající se daňových zvýhodnění. Ze všech těchto snah vyplývá, že tam, kde si homosexuálové již vybojovali

právo na sňatky, nechťejí autoři připustit, aby tyto sňatky byly považovány za manželství v jeho tradičním pojetí.

Z textů českých i amerických autorů je sice patrná snaha o pomyslnou toleranci k homosexuálům, ale není jisté, zda nejde pouze o prostředek k zakrytí argumentů, které mají někdy až diskriminační povahu.

Články a texty zaměřené na rodinnou politiku jsou v případě českých i amerických médií směřovány do oblasti sociálních dávek. Finanční pomoc zaměřená na rodiny s dětmi je horkým až kontroverzním tématem v obou zemích.

Můžeme říct, že přístup k této problematice je v České republice a Spojených státech amerických diametrálně odlišný. Čeští konzervativní autoři kladou velký důraz na podporu rodin i po finanční stránce, píšou o sociálních dávkách, pomoci rodinám v nouzi, sociálním zabezpečení a potřebě změn v této oblasti. Na druhou stranu američtí autoři jednoznačně odmítají postavení sociálního státu, a přestože i zde funguje systém sociálních dávek, je zaměřen mnohem více cíleně a mnohem méně plošně než v České republice.

Texty českých konzervativních autorů se ve svých úvodech často zmiňují o potřebě sociální stability a kvalitního sociálního zabezpečení pro všechny občany státu. Rodinná politika je považována za velmi důležitou, konzervativní politici ji velmi hojně využívají ve svých programech a samotní novináři zdůrazňují její důležitost. Na druhou stranu američtí novináři sice považují rodinnou politiku a podporu rodiny za významnou, ale rozhodně zdůrazňují, že pobírání sociálních dávek by mělo být spojeno pouze s výjimečnými životními situacemi, a spolu s politiky udělají všechno proto, aby systém sociálních dávek nebyl zneužíván.

Stejně tak jsou zcela odlišně viděni příjemci sociálních dávek. Zatímco v České republice je plošné pobírání sociálních dávek a příspěvků na děti bráno jako standart, a snahy o změnu v tomto systému jsou dávány do souvislosti pouze s některými problémovými skupinami, američtí příjemci sociálních dávek mají velmi negativní mediální obraz a jsou často až stigmatizováni. Jsou jim připisovány negativní vlastnosti a často bývají spojováni s kriminalitou a drogami.

Zatímco česká média informují o případech rodin, které se ocitly na pokraji hmotné nouze a přežití, píšou o ztrátách zaměstnání, matkách samoživitelkách a nemocech, které způsobily finanční propady rodin, americká média informují o zneužitelných sociálních dávkách, o podvodech a neoprávněném pobírání státních peněz. Autoři článků mají snahu vypátrat

v jakých domech a jakými auty jezdí příjemci dávek a jak vysoké dávky jsou jim přiděleny, a následně také upozornit úřady na nesoulad a možné podvody v této oblasti. Jejich články jsou pak plné ostré kritiky a odsouzení, autoři nemají problém ani se zveřejněním fotografií hříšníků a apelují na úřady, aby byli podvodníci potrestáni.

Zatímco chudé rodiny s dětmi jsou českými médii brány jako oběti systému a nespravedlnosti, které je třeba chránit a o které by se měl stát postarat, americká média zdůrazňují nutnost ochrany daňových poplatníků, kteří musí ze svých daní platit sociální dávky a přídatky pro nemajetné spoluobčany. Na stranu poplatníků daní se staví stát, který drží ochrannou ruku nad pracujícími lidmi, a snaží se co nejvíce snížit zátěž ze sociálních dávek tím, že důsledně kontrolují příjemce dávek.

Můžeme tedy říct, že mezi českými a americkými texty, které jsou zaměřené na rodinnou problematiku, lze identifikovat výraznou diskursivní rozmanitost. Ale i v českých konzervativních médiích už se začínají postupně objevovat náznaky přechodu k přísnějšímu přerozdělování sociálních dávek, stále ale narážejí na odkaz minulých let, kdy byl systém sociálních dávek daleko štedřejší.

10 VLIV KONZERVATIVNÍHO DISKURZU NA SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKU

Sociálně-pedagogické působení se odehrává pod působením hodnot. Autoři zdůrazňují důležitost hodnot při výchově jedinců i při jejich socializaci a při začleňování jedinců do společnosti. „V sociální pedagogice, jak to uvádí Levická (2004) se setkáváme v oblasti výchovných cílů s jejich výraznou orientací na oblast hodnot. Orientace hodnot podle Hucíka (2011) je v tom, že ve výchově je přirozeným důsledkem skutečnost, že „každá výchova celkově a zákonitě musí vycházet z určitých hodnot a musí směřovat k určitým hodnotám. Orientace k hodnotám, které jsou ovlivnitelné výchovně-vzdělávacím procesem, vymezují cíl výchovy.“ Každý výchovný cíl má základ v určitém sociálním zvýrazňování hodnot, které postupně přesahuje.“ (Laca 2011, s. 71).

Co se týče výchovy k hodnotám a tradicím, jde sociální politika a konzervatismus ruku v ruce. Z výše uvedené charakteristiky hlavních principů a témat konzervatismu vyplývá, že konzervatismus tíhne k tradicím, hodnotám a institucím, které přenášením z generace na generaci obstály v čase. Stejně principy prosazuje i sociální pedagogika, která si výchovu k pozitivním hodnotám vytyčila jako jeden ze svých cílů. „V sociální pedagogice se můžeme střídat s výchovnými cíly a jejich výraznou orientací na oblast hodnot. Kawula (2006, s.43) podotýká, že orientace na oblast hodnot ve výchově je přirozeným důsledkem skutečnosti, že každá výchova musí vycházet z určitých hodnot a k určitým hodnotám směřovat“. (Laca 2011, s. 63 - 64). Můžeme tedy konstatovat, že ve vyzdvihování významu hodnot a tradic ve výchově se sociální pedagogové i konzervativní autoři plně shodují. S tím souhlasí i autoři článku analyzovaných textů. Silný odkaz k tradicím i k hodnotám se objevuje ve všech třech analyzovaných tématech. Autoři textů vidí výchovu k tradicím a k hodnotám jako základní funkci rodiny, protože pouze dobře fungující rodiny pak mohou tvořit fungující společnost a stát.

Dnešní globalizovaný svět přinesl mnoho nových ekonomických, politických, právních a informačních jevů, nový konzumní životní styl, internacionální způsob života, který sjednocuje lidi napříč celým světem bez ohledu na rasu, národnost nebo přesvědčení. Tato postmoderní doba sebou ovšem nese také velké množství odpovědnosti kladené na jedince, pád tradic a hierarchie hodnot, lhostejnosti, odcizení a nových sociálních patologií. „To, že dnes jen ztěžka pronikáme pod slupku skeletu postmoderní společnosti a řadě věcí nemáme šanci porozumět, tudíž jim nedokážeme vtisknout smysl, pak vede ke zvláštnímu typu

lhostejnosti, k novým typům odcizení, jež mohou těžce narušit náš pocit životní pohody. Ve chvíli, kdy si stejně jako kdysi Kierkegaard uvědomíme, že „v ponožkách, které přejel sedlákův vůz, trčí naše vlastní nohy“, je už jen krůček k tomu, aby se z některých z nás stali klienti takzvaných pomáhajících či podporujících profesí. Obecně platí, že jde o profese, jež se snaží člověku pomoci obnovit jeho nalomenou rovnováhu se sociálním prostředím. Je zřejmé, že tyto profese jsou v současné době na vzestupu, tak jak narůstá množství lidí, kteří potřebují pomoc, a jak se diferencují nejrůznější sociální situace. (Kraus, 2001, s. 86). Sociální pedagogové zdůrazňují důležitost práce odborníků při prevenci sociálních patologií. Naopak konzervativní diskurs vidí rodinu jako prvotního řešitele všech sociálně-patologických jevů a vidí rodiče jako prvotní preventisty. Dle konzervativních principů je člověk tvor společenský, který chce trávit čas ve společnosti jiných lidí – prvotně se svou rodinou. Právě funkční rodina má podle konzervativců největší vliv na výchovu jedince, na předcházení sociálně-patologických jevů a je také primárním řešitelem krizí. „Proto budeme klást důraz na posílení funkcí tradiční rodiny, přesvědčení, že rodina není sociálním problémem, ale naopak, je-li funkční a je jí ponechán dostatečný prostor, sama je schopna předcházet nebo řešit sociální problémy“ (Konzervativní strana, 2011, [online]).

Podporu prevence a řešení problémů v rodině vyjadřoval už americký pediatr Benjamin Spock, který prosazoval především intuitivní výchovu v rodině. Radil rodičům nestresovat děti autoritami a vychovateli, naopak kladl důraz na uspokojování jejich citových potřeb. Spock byl zastáncem intuitivního rodičovství, snažil se pochopit dynamiku rodiny a podporovat v dětech více individualitu než pravidla, rodiče směřoval hlavně k tomu, aby věřili sami sobě a řídili se svými instinkty, zásahy odborníků do výchovy nepovažovat za správné. „Čím více lidí studovalo různé metody výchovy dětí, tím více jich přišlo na to, že co cítí matky a otcové instinktivně jako nejlepší, je ve skutečnosti pro dítě to pravé“ (Parents, 2010).

Ke stejnému závěru dochází také autoři analyzovaných článků, kteří vidí rodinu jako ochrannou a podporující a díky lásce, dobrým vztahům a za pomoci podpory rodiny je člověk schopen vyřešit velké množství problémů pouze za asistence rodiny. Autoři vidí také vztahy mezigenerační, ke kterým jsou děti v konzervativních rodinách vychovávány a díky tomu jsou pak principy konzervatismu přenášeny z generace na generaci.

ZÁVĚR

Bakalářská práce je věnována mediálnímu obrazu a společenské roli tradiční rodiny v České republice a ve Spojených státech amerických. Cílem práce bylo zmapovat, jak vypadá diskuze o společenské roli rodiny, a srovnat mediální obraz rodiny z pohledu českého a amerického.

První část práce vymezuje konzervatismus, konzervativní stanoviska a představuje konzervativní autory. Praktická část je věnována seznámení s diskursivní analýzou podle Jamese Paula Gee a následně samotné analýze textů z konzervativních periodik, které byly věnovány rodinné tématice.

Z výzkumu vyplývá, že mediální obraz současné rodiny je založen hlavně na tradici a na tradičním chápání pojmu rodina. Jinými slovy, konzervativní autoři spojují stabilitu společnosti se zachováním rodiny ve svém ideálním modelu – matka a otec, kteří jsou spojeni manželským svazkem, a kteří vychovávají potomky. Média přiřadila tradiční rodině určité vlastnosti, které jsou pevně dané, a s tímto obrazem jsou pak porovnávány všechny další formy svazků. Odchytky od této normy jsou následně hodnoceny vesměs negativně. Tradiční rodina je v médiích prezentována jako neměnná norma, která je jediná správná. Tato norma je pak základní stavební jednotkou společnosti a státu, je to místo pro potomky a jejich výchovu a pro spokojený život všech lidí.

Z analyzovaných článků vyplynula tři nejdůležitější témata, na která jsem se ve své práci zaměřila. Média nejčastěji informovala o stavu současné rodiny, o právech homosexuálů a o rodinné politice, kde byla ovšem diskuze zaměřena hlavně na téma sociálních dávek. Ve všech těchto tématech se jak na české, tak i na americké straně, objevila už v prvních textech odstavců definice tradiční rodiny a všechny tyto definice byly takřka stejné. Vysvětlovaly tradiční rodinu jako svazek muže a ženy, dlouhodobý a legitimní. Tato definice se přesně shoduje s postoji a stanovisky, které jsou pro konzervatismus důležité.

Konzervativní autoři se musí vyrovnávat se změnami, které přinesla současná společnost plná individualismu a proměn. Tyto změny jsou logickým vyústěním aktuální společenské situace, protože není možné udržet stejné charakteristiky a hodnoty, jaké byly v minulých sociálních podmínkách.

Autoři se snaží vyvolat veřejnou debatu, ve které je patrná snaha o udržení hodnot a společenských norem, které jsou důležité pro konzervativní smýšlení. Texty pak především konstruují argumenty pro zachování tradičního manželství a ideální rodiny.

Z analýzy vyplývá, že český i americký diskurs je v pohledu na tradiční rodinu i homosexuální sňatky velmi podobný, autoři se opírají o trvalé a pevně dané konzervativní stanoviska a normy, a velmi urputně se snaží o zachování tradičního rodinného rázu. Předkládají argumenty proč zůstat u tradičních pojetí rodin a svazků a brání se novým formám pojetí rodiny. Co se týče třetího analyzovaného tématu – rodinné politiky, která se vyprofilovala hlavně v diskuzi o sociálních dávkách, zde je vidět výrazná diskursivní rozmanitost, která je dána odlišným historickým pozadím.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Tištěné zdroje

DUDA, Karen. 2003. *The American family*. New York: Hw Wilson Company. ISBN 0824210204

FAIRCLOUGH, Norman, 2010. *Critical discourse analysis: the critical study of language*. Harlow: Longman. ISBN 978-140-5858-229.

FAIRCLOUGH, Norman, 2001. *Language and power*. New York: Longman. ISBN 05-824-1483-0.

FOUCAULT, Michel, 2002. *Archeologie vědění*. Praha: Herrmann & synové,. ISBN 80-239-0124-9.

GEE, James Paul, 2002. *An introduction to discourse analysis: theory and method*. London: Routledge. ISBN 04-152-1185-9.

GEE, James Paul, 2011. *How to do discourse analysis: a toolkit*. New York: Routledge. ISBN 0-203-85099-8.

GRAZIAN, David, 2010. *Popular Culture, Mass Media, and Society*. New York: W. W. Norton & Co. ISBN 978-0393929522.

HUNTER, James, Davison, 1994. *Culture wars: the struggle to define America*. New York: Basic Books. ISBN 0-465-01534-4.

HEYWOOD, Andrew, 1994. *Politické ideologie*. Praha: Victoria Publishing. ISBN 80-858-6510-6.

KRAUS, Blahoslav, 2001. *Člověk - prostředí - výchova: k otázkám sociální pedagogiky*. Brno: Paido - edice pedagogické literatury. ISBN 80-731-5004-2.

LACA, Slavomír, 2011. *Sociální pedagogika*. 1. vyd. Brno: Institut mezioborových studií. ISBN 978-80-87182-19-2.

MOŽNÝ, Ivo, 2006. *Rodina a společnost*. Praha: Sociologické nakladatelství. ISBN 80-86429-58-x.

MOŽNÝ, Ivo, 1999. *Sociologie rodiny*. Praha: Sociologické nakladatelství. ISBN 80-85850-75-3.

NISBET, Robert, 2011. *Politický konzervatismus: sen a realita*. Voznice: Leda. ISBN 978-80-7335-259-2.

SCHLOSSER, Eric, 2012. *Fast food nation: the dark side of the all-American meal*. 1st Mariner Books ed. Mariner Books/Houghton Mifflin Harcourt. ISBN 978-054-7750-330.

SCHOENWALD, Jonathan M, 2001. *A time for choosing: the rise of modern American conservatism*. New York: Oxford University Press. ISBN 978-0195157260.

STONE, Diane a Andrew DENHAM, 2004. *Think tank traditions: policy research and the politics of ideas*. New York: Distributed exclusively in the USA by Palgrave. ISBN 07-190-6479-1.

TRAMPOTA, Tomáš a Martina VOJTĚCHOVSKÁ, 2010. *Metody výzkumu médií*. Praha: Portál. ISBN 978-807-3676-834.

THOMSON, Irene Taviss, 2010. *Culture wars and enduring American dilemmas*. Ann Arbor: University of Michigan Press. ISBN 978-0472050888.

THOMPSONZÁBRODSKÁ, Kateřina, 2009. *Variace na gender: poststrukturalismus, diskurzivní analýza a genderová identita*. Vyd. 1. Praha: Academia. ISBN 978-802-0017-529.

Internetové zdroje

ANGIER, Natalie, 2013. The Changing American Family. In: *The New York Times Renewal* [online]. [cit. 2014-04-05]. Dostupné z: http://www.nytimes.com/2013/11/26/health/families.html?_r=1&

About Russell Kirk, 2007. In: *The Russell Kirk Center for Cultural Renewal* [online]. [cit. 2014-04-05]. Dostupné z: <http://www.kirkcenter.org/index.php>

Acton Institute: For the study of religion and liberty, 2014. In: *Acton Institute* [online]. [cit. 2014-04-09]. Dostupné z: <http://www.acton.org/>

CEVRO institut, 2014. In: *CEVRO institut* [online]. [cit. 2014-04-09]. Dostupné z: <http://www.cevroinstitut.cz/>

Daně a sociální systém v USA, 2005. In: *Daňáři online: portál daňových poradců a profesionálů* [online]. [cit. 2014-04-22]. Dostupné

z: <http://www.danarionline.cz/archiv/dokument/doc-d1519v1495-dane-a-socialni-system-v-usa/>

Daniel Kroupa – životopis, c2014. In: *Paměť národa* [online]. [cit. 2014-04-22]. Dostupné z: http://www.pametnaroda.cz/witness/index/id/1185/page/3?locale=cs_CZ

Dr. Spock: Trust Yourself as a Parent, 2010. In: *Parents* [online]. [cit. 2014-04-09]. Dostupné z: <http://www.parents.com/parenting/better-parenting/advice/trust-yourself-as-a-parent/>

Džamilo, ó Džamilo!, 2008 . In: *Blog.iDnes.cz: Blog - Roman Joch* [online]. [cit. 2014-04-05]. Dostupné z: <http://joch.blog.idnes.cz/c/29041/Dzamilo-o-Dzamilo.html>

Frank S. Meyer, 2013. In: *Acton Institute* [online]. [cit. 2014-04-05]. Dostupné z: <http://www.acton.org/pub/religion-liberty/volume-2-number-5/frank-s-meyer>

Hoover Institution, 2014. In: *Hoover Institution* [online]. [cit. 2014-04-09]. Dostupné z: <http://www.hoover.org/>

Klaus školil Ameriku: Nesvobodné "ismy" ohrožují demokracii, 2011. In: *Týden.cz* [online]. [cit. 2014-04-05]. Dostupné z: http://www.tyden.cz/rubriky/domaci/klaus-skolil-ameriku-nesvobodne-ismy-ohrozuj-demokracii_212574.html#.U0BmV6IcUzQ

Králové a vlastizrádci, 2013. In: *Stránky Martina C. Putny* [online]. [cit. 2014-04-08]. Dostupné z: http://www.mcputna.cz/nove?show_all=1

Milníky a limity českého konzervatismu. 2013. In: *Konzervativní listy* [online]. [cit. 2014-04-22]. Dostupné z: <http://konzervativnilisty.cz/texty/civilizace-a-spolecnost/882-milniky-a-limity-eskeho-konzervatismu>

New York přijal přísný zákon omezující držení zbraní, 2013. In: *ČT24* [online]. [cit. 2014-04-06]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/211017-new-york-prijal-prisny-zakon-omezujici-drzeni-zbrani/>

Petr Pithart – životopis, c2013. In: *Petr Pithart* [online]. [cit. 2014-04-22]. Dostupné z: <http://www.pithart.cz/zivotopis.pp>

Program Konzervativní strany, 2011. In: *Konzervativní strana* [online]. [cit. 2014-04-08]. Dostupné z: <http://www.konzervativnistrana.cz/program/podrobny-program.html>

Republikáni v USA šetří na kultuře. Škrtli 50 procent rozpočtu i Gehryho pomník. 2013. In: *IHNED.cz* [online]. [cit. 2014-04-22]. Dostupné z: <http://art.ihned.cz/c1-60326730-republikani-v-usa-setri-na-kulture-skrkli-50-procent-rozpocet-i-gehryho-pomnik>

Obama Backs Gay Marriage, 2012. In: *Huffington Post* [online]. [cit. 2014-04-06]. Dostupné z: http://www.huffingtonpost.com/2012/05/09/obama-gay-marriage_n_1503245.html

Obama protlačil zdravotní reformu, která umožní péči milionům Američanů, 2010. In: *IDnes.cz* [online]. [cit. 2014-04-08]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/obama-protlacil-zdravotni-reformu-ktera-umozni-peci-milionum-americanu-1o1-/zahranicni.aspx?c=A100322_070633_zahranicni_ip1

O institutu, 2012. In: *Institut Václava Klause* [online]. [cit. 2014-04-09]. Dostupné z: <http://www.institutvk.cz/o-institutu>

O Občanském institutu, 2010. In: *Občanský institut* [online]. [cit. 2014-04-09]. Dostupné z: <http://www.obcinst.cz/o-obcanskem-institutu/>

Paul Wolfowitz, 2007. In: *Britannica* [online]. [cit. 2014-04-09]. Dostupné z: <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/1090099/Paul-Wolfowitz>

Respektuji právo na sexuální orientaci, řekl Zeman. Vadí mu Putněv transparent, 2013. In: *Novinky.cz* [online]. [cit. 2014-04-08]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/domaci/302424-respektuji-pravo-na-sexualni-orientaci-rekl-zeman-vadi-mu-putnev-transparent.html>

SKŘIPSKÝ, Marek, 2006. Patrick J. Buchanan a konzervativní patriotismus v USA. In: *Eurabia.cz*. Dostupné z: <http://eurabia.parlamentnilisty.cz/Articles/161-patrick-j-buchanan-a-konzervativni-patriotismus-v-usa.aspx>

The Heritage Foundation, 2014. In: *The Heritage Foundation* [online]. [cit. 2014-04-09]. Dostupné z: <http://www.heritage.org/>

Zdroje použité pro diskursivní analýzu

- AC-2013-1 Oposing Gay Marriage Does Not A Bigot Mak, 2013. In: *The American Conservative* [online]. [cit. 2014-04-20]. Dostupné z: <http://www.theamericanconservative.com/dreher/opposing-gay-marriage-does-not-a-bigot-make/>
- AC-2013-2 The Needy Vs. The Greedy, 2013. In: *The American Conservative* [online]. [cit. 2014-04-20]. Dostupné z: <http://www.theamericanconservative.com/dreher/needy-greedy-social-security-disability/>
- AC-2013-3 The Weight Of Tradition, 2013. In: *The American Conservative* [online]. [cit. 2014-04-21]. Dostupné z: <http://www.theamericanconservative.com/dreher/tradition-weight-ruthie-leming/>
- AC-2013-4 Polygamy and Same-Sex Marriage, Again, 2013. In: *The American Conservative* [online]. [cit. 2014-04-21]. Dostupné z: <http://www.theamericanconservative.com/millman/polygamy-and-same-sex-marriage-again/>
- AC-2014-1 Corporatism and Gay Marriage: Natural Bedfellows, 2014. In: *The American Conservative* [online]. [cit. 2014-04-20]. Dostupné z: <http://www.theamericanconservative.com/corporatism-and-gay-marriage-natural-bedfellows/>
- AI-1999-1 A Culture of Freedom?, 1999. In: *Acton Institute* [online]. [cit. 2014-04-21]. Dostupné z: <http://www.acton.org/pub/religion-liberty/volume-9-number-3/culture-freedom>
- AI-2001-1 Why a Free Society Needs the Family, 2001. In: *Acton Institute* [online]. [cit. 2014-04-18]. Dostupné z: <http://www.acton.org/pub/religion-liberty/volume-11-number-5/why-free-society-needs-family>
- AI-2002-1 Marriage Woes, 2001. In: *Acton Institute* [online]. [cit. 2014-04-18]. Dostupné z: <http://www.acton.org/pub/religion-liberty/volume-12-number-5/marriage-woes>
- AI-2005-1 Back to School, Back to Parents, 2005. In: *Acton Institute* [online]. [cit. 2014-04-18]. Dostupné

- z: <http://www.acton.org/pub/commentary/2005/08/24/back-school-back-parents>
- CE-2006-1 Šance pro rodinu - prostor pro kvalitní život, 2006. In: *CEVRO* [online]. [cit. 2014-04-16]. Dostupné z: <http://www.cevro.cz/cs/66701-sance-pro-rodinu-prostor-pro>
- CE-2006-2 Nedůstojné výpady na homosexuály, 2006. In: *CEVRO* [online]. [cit. 2014-04-16]. Dostupné z: <http://www.cevro.cz/cs/66272-nedustojne-vypady-homosexuality>
- CNS-2012-1 IG: Welfare Recipients Traded Food Stamps for Cash to Buy Drugs and Guns, 2012. In: *CNS News* [online]. [cit. 2014-04-21]. Dostupné z: <http://cnsnews.com/news/article/ig-welfare-recipients-traded-food-stamps-cash-buy-drugs-and-guns>
- FN-2013-1 Judge nixes Florida's welfare drug testing, 2013. In: *The Fox News* [online]. [cit. 2014-04-21]. Dostupné z: <http://www.foxnews.com/politics/2013/12/31/judge-nixes-florida-welfare-drug-testing/>
- FN-2014-1 Maine governor says welfare benefits used at bars, strip clubs, smoke shops, 2014. In: *The Fox News* [online]. [cit. 2014-04-20]. Dostupné z: <http://www.foxnews.com/politics/2014/01/08/maine-governor-says-welfare-benefits-used-at-bars-strip-clubs/>
- FN-2014-2 Louisiana bans use of welfare benefits for tattoos, lingerie, jewelry, 2014. In: *The Fox News* [online]. [cit. 2014-04-21]. Dostupné z: <http://www.foxnews.com/politics/2014/03/23/louisiana-bans-use-welfare-benefits-for-tattoos-lingerie-jewelry/>
- HF-2012-1 Family Fact of the Week: Why Values Matter, 2012. In: *The Heritage Foundation* [online]. [cit. 2014-04-18]. Dostupné z: <http://blog.heritage.org/2012/10/18/why-values-matter/>
- HF-2013-1 Marriage: What It Is, Why It Matters, and the Consequences of Redefining It, 2013. In: *The Heritage Foundation* [online]. [cit. 2014-04-18]. Dostupné z: <http://www.heritage.org/research/reports/2013/03/marriage-what-it-is-why-it-matters-and-the-consequences-of-redefining-it>

- IVK-2013-1 Souvisí rozpad rodiny a ekonomická efektivita?, 2013. In: *Institut Václava Klause* [online]. [cit. 2014-04-16]. Dostupné z: <http://www.institutvk.cz/blog/blog-ivk-c-6-souvisi-rozpad-rodiny-ekonomicka-efektivita>
- KL-2013-1 Rodina pod palbou, 2013. In: *Konzervativní listy* [online]. [cit. 2014-04-15]. Dostupné z: <http://konzervativnilisty.cz/stari-temata/51-rodina-pod-palbou/766-rodina-pod-palbou>
- KL-2013-2 Antropologický základ rodiny, 2013. In: *Konzervativní listy* [online]. [cit. 2014-04-15]. Dostupné z: <http://konzervativnilisty.cz/stari-temata/51-rodina-pod-palbou/765-antropologicky-zaklad-rodiny>
- KL-2013-3 Volba pohlaví?, 2013. In: *Konzervativní listy* [online]. [cit. 2014-04-16]. Dostupné z: <http://konzervativnilisty.cz/texty/civilizace-a-spolecnost/915-volba-pohlavi>
- KL-2014-1 Náš fundament? Silné rodiny – základ bohatství, 2014. In: *Konzervativní listy* [online]. [cit. 2014-04-15]. Dostupné z: <http://konzervativnilisty.cz/texty/civilizace-a-spolecnost/959-na-fundament-silne-rodiny--zaklad-bohatstvi>
- KL-2014-2 Co víme špatně, 2014. In: *Konzervativní listy* [online]. [cit. 2014-04-16]. Dostupné z: <http://konzervativnilisty.cz/texty/civilizace-a-spolecnost/984-co-vime-patn>
- OI-2005-1 Rodinná politika pro Českou republiku, 2005. In: *Občanský institut* [online]. [cit. 2014-04-14]. Dostupné z: <http://www.obcinst.cz/studie-oi-c-16-rodinna-politika-pro-ceskou-republiku/>
- OI-2005-2 K diskusi o tradičních rolích v rodině, 2005. In: *Občanský institut* [online]. [cit. 2014-04-15]. Dostupné z: <http://www.obcinst.cz/k-diskusi-o-tradicnich-rolich-v-rodine/>
- OI-2006-1 Rozved'te se. Je to ekonomicky výhodné, 2006. In: *Občanský institut* [online]. [cit. 2014-04-15]. Dostupné z: <http://www.obcinst.cz/rozvedte-se-je-to-ekonomicky-vyhodne/>
- OI-2006-2 Rodina ve společnosti stresu, 2006. In: *Občasnský institut* [online]. [cit. 2014-04-15]. Dostupné z: <http://www.obcinst.cz/rodina-ve-spolecnosti-stresu/>

- OI-2007-1 Vládní reforma a česká rodina, 2007. In: *Občanský institut* [online]. [cit. 2014-04-15]. Dostupné z: <http://www.obcinst.cz/vladni-reforma-a-ceska-rodina/>
- OI-2008-1 PŘIROZENÁ RODINA: Manifest, 2008. In: *Občanský institut* [online]. [cit. 2014-04-14]. Dostupné z: <http://www.obcinst.cz/prirozena-rodina-manifest/>
- OI-2008-2 Průnik agendy rovnosti žen a mužů do rodinné politiky a jeho důsledky u nás a v Evropě, 2008. In: *Občanský institut* [online]. [cit. 2014-04-16]. Dostupné z: <http://www.obcinst.cz/prunik-agendy-rovnosti-zen-a-muzu-do-rodinne-politiky-a-jeho-dusledky-u-nas-a-v-evrope/>
- OI-2013-1 Manželství a politika. Proč je tato debata důležitá a proč tradiční pojetí stále ještě může zvítězit, 2013. In: *Občanský institut* [online]. [cit. 2014-04-15]. Dostupné z: <http://www.obcinst.cz/manzelstvi-a-politika-proc-je-tato-debata-dulezita-a-proc-tradicni-pojeti-stale-jeste-muze-zvitezit-bulletin-c-259/>
- ON-2013-1 The Chief Recipient of Government Welfare: Corporate America, 2013. In: *The Oped News* [online]. [cit. 2014-04-20]. Dostupné z: <http://www.opednews.com/articles/The-Chief-Recipient-of-Gov-by-michael-payne-130619-842.html>
- PU-2007-1 Sociální skoóre jako prevence zneužívání sociálního systému, 2007. In: *Pravý úhel: časopis pro konzervativní a liberální myšlení* [online]. [cit. 2014-04-17]. Dostupné z : <http://www.konzervativci.cz/press/pravy-uhel-zpravodaj-mk/>
- RP-2003-1 Sexuální role dnes, 2003. In: *Revue politika* [online]. [cit. 2014-04-15]. Dostupné z: <http://www.revuepolitika.cz/clanky/882/sexualni-role-dnes>
- RP-2004-1 Zákon o registrovaném partnerství. Ano, či ne?, 2004. In: *Revue politika* [online]. [cit. 2014-04-16]. Dostupné z: <http://www.revuepolitika.cz/clanky/693/zakon-o-registrovanem-partnerstvi-ano-ci-ne>
- RP-2010-1 Homosexualita v zasetí sociálního inženýrství, 2010. In: *Revue politika* [online]. [cit. 2014-04-16]. Dostupné z: <http://www.revuepolitika.cz/clanky/1386/homosexualita-v-zajeti-socialniho-inzenyrstvi>

- SA-2011-1 Couple in lake home accused of welfare fraud, 2011. In: *The Seattle Times* [online]. [cit. 2014-04-20]. Dostupné z: http://seattletimes.com/html/localnews/2016943245_fraudsuit06m.html
- WS-1999-1 Marital Monkey Business, 1999. In: *The Weekly Standard* [online]. [cit. 2014-04-19]. Dostupné z: <http://www.weeklystandard.com/Content/Protected/Articles/000/000/010/758ghobx.asp>
- WS-2009-1 The Worst Thing About Gay Marriage, 2009. In: *The Weekly Standard* [online]. [cit. 2014-04-20]. Dostupné z: <http://www.weeklystandard.com/Content/Public/Articles/000/000/016/533narty.asp>
- WS-2012-1 The Disappearing Family Problem: Broken homes could use a little more attention from Washington, 2012. In: *The Weekly Standard* [online]. [cit. 2014-04-18]. Dostupné z: http://www.weeklystandard.com/articles/disappearing-family-problem_663549.html
- WS-2013-1 The Post-Welfare State Family, 2013. In: *The Weekly Standard* [online]. [cit. 2014-04-20]. Dostupné z: http://www.weeklystandard.com/articles/post-welfare-state-family_719175.html
- WT-2013-1 Pennsylvania digs in against Supreme Court, fights to prohibit gay marriage, 2013. In: *The Washington Times* [online]. [cit. 2014-04-20]. Dostupné z: <http://www.washingtontimes.com/news/2013/oct/8/pennsylvania-cites-supreme-court-ruling-argues-for/?page=all>

